

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ Олег ШЕРЕМЕТ
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2022 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Лада ШПІНЯН
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2022 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Джерела формування кредитних ресурсів банківської установи**

Виконав: здобувач 5 курсу, групи 4

_____ Вискірко Сергій Іванович _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник: _____ Толстенко Оксана Юріївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Рецензент _____ Наталія Кудренко _____
(ім'я та прізвище) (підпис)

Я, як здобувач Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав і не одержував недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2022р.

стадіями та групами позичальників, тис. грн, табл. 8. Валова балансова вартість кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за рейтингом кредитного ризику за 2020 рік, табл. 9. Розподіл кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за класами боржника-юридичної особи (крім банку, бюджетної установи та компанії спеціального призначення (SPE)), табл. 10. Інструменти грошово-кредитної політики, які застосували європейські країни, в контексті кризи, викликаній пандемією COVID -19, табл. 11. Кредитний продукт АТ «Райффайзен Банк Аваль» з кредитування будівництва, табл. 12. Звіт про прибутки та збитки АТ «Райффайзен Банк Аваль» за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року, млн грн.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Толстенко О.Ю.		
II	Толстенко О.Ю.		
III	Толстенко О.Ю.		

7. Дата видачі завдання 26 жовтня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 15.10.2021	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 09.11.2021	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 30.11.2021	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 21.12.2021	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 29.12.2021	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	20.01.2022	
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	28.01.2022	
8	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	01.02.2022	

Здобувач

(підпис)

Вискірко С.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Толстенко О.Ю.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Вискірко С. І. «Джерела формування кредитних ресурсів банківської установи»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2022.

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню теоретичних, методичних та практичних питань формування кредитних ресурсів банківської установи.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито теоретичні основи формування кредитних ресурсів банківської установи: сутність та класифікація кредитів банків, підходи до формування кредитних ресурсів банківської установи.

У другому розділі проведено аналіз фінансового стану та кредитних ресурсів АТ «Райффайзен Банк Аваль».

У третьому розділі обґрунтовано напрями вдосконалення формування кредитних ресурсів АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Ключові слова: банк, кредит, кредитні ресурси, кредитний портфель, якість кредитного портфеля

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	7
1.1. Економічна сутність та класифікація кредитів банків	7
1.2. Основні підходи до формування кредитних ресурсів банківської установи	11
1.3. Формування кредитних ресурсів банківської установи за показниками якості	
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»	17
2.1. Загальна характеристика АТ «Райффайзен Банк Аваль»	17
2.2. Аналіз фінансового стану АТ «Райффайзен Банк Аваль»	23
2.3. Аналіз кредитних ресурсів АТ «Райффайзен Банк Аваль»	33
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»	46
3.1. Використання світового досвіду у сфері формування кредитних ресурсів	46
3.2. Розробка нових кредитних продуктів для АТ «Райффайзен Банк Аваль»	61
3.3. Напрями покращення якості кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль»	68
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі комерційні банки провадять діяльність у постійно мінливій загальній економічній, соціальній та політичній ситуації, що негативно впливає на надійність та ефективність діяльності банківських установ. Важливими стали проблеми загального оцінювання ефективності основної банківської діяльності, а також кредитних операцій, серед великої різноманітності наданих банком послуг, є одним із найважливіших видів їх діяльності. В активах комерційних банків кредити займають міцну позицію найбільш доходних статей та формують основу для формування доходів. Надійність і фінансова стійкість комерційних банків залежить від підходів до формування кредитних ресурсів, складу й структури кредитного портфеля та процесу управління кредитним ризиком.

Проблемам функціонування кредитних відносин та банківської системи присвячені роботи С. А. Власюка, О. Є. Гудзь, С. М. Колотухи, Б.Л. Луціва, Г.В. Миськіва М. І. Савлука та ін. Незважаючи на значну кількість наукових робіт з питань кредитування, слід зазначити, що недостатньо висвітленими залишаються питання вдосконалення формування кредитних ресурсів в сучасних умовах.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних, методичних та практичних питань формування кредитних ресурсів банківської установи. Згідно мети дослідження поставлені такі завдання:

- узагальнити сутність та класифікацію кредитів банків,
- вивчити основні підходи до формування кредитних ресурсів банківської установи,
- визначити особливості формування кредитних ресурсів банківської установи за показниками якості,
- провести аналіз фінансового стану АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- провести аналіз кредитних ресурсів АТ «Райффайзен Банк Аваль»;

вивчити світовий досвід у сфері формування кредитних ресурсів;
розробити нові кредитні продукти для АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
обґрунтувати напрями покращення якості кредитного портфеля.

методичний підхід до визначення пріоритетів реалізації фінансового потенціалу банку із залучення та розміщення фінансових ресурсів; розробити методичний підхід до оцінювання фінансового потенціалу банку.

Об'єкт дослідження є кредитні ресурси банківської установи.

Предмет дослідження є джерела формування кредитних ресурсів банківської установи.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу роботи становлять положення теорії фінансів, аналізу банківської діяльності, а також загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема: методи наукового абстрагування, узагальнення – для визначення поняття «кредит»; методи класифікації, структурного аналізу – для класифікації кредитів, аналітичний метод – для визначення фінансового стану банку; графічної та табличної інтерпретації – для наочного відображення основних теоретичних та практичних положень роботи.

Інформаційну базу становлять закони України та нормативні акти Національного банку України, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених, фінансова звітність банків, інформаційні ресурси мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1. Економічна сутність та класифікація кредитів банків

Кредитування як одна із основних складових діяльності банківських установ слугує важливим джерелом отримання додаткових фінансових ресурсів для підприємств та домогосподарств.

Кредит як економічна категорія та явище, привертая увагу дослідників з давніх часів. Особливо істотний та якісний стрибок у розвитку його теорії стався в період капіталізму, коли роль кредиту і банків в економіці стала найпомітнішою. Базисом появи, функціонування та розвитку кредитних відносин виступає наявність тимчасово вільних грошових ресурсів в одних економічних суб'єктів (підприємства, домогосподарства, органи державної та місцевої влади) та необхідність задоволення потреби у фінансуванні в інших економічних суб'єктів (підприємства, домогосподарства, органи державної та місцевої влади).

Кредит як особлива форма вартісних відносин виникає тоді, коли вартість, що вивільняється в одних економічних суб'єктів, якийсь час не використовується у господарських угодах і не вступає в новий відтворювальний цикл [1, с. 103].

У економічній теорії сформувалися три підходи щодо функціональної ролі кредиту в економіці. В рамках першого підходу вчені розглядають кредит з позиції негативу і вважають, що він практично не впливає на розвиток економіки. Цілком протилежна позиція, що сформувалася за другого підходу, яка переконує, що кредит виявляє величезний вплив на економічний розвиток. Прихильники третього підходу схиляються до думки, що кредит відіграє помірну роль в економіці. Томашук І.О. систематизував

еволюційну сутності кредиту представниками різних теоретичних течій [1, с. 103] (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Теоретична структуризація теорії кредиту

Теорія	Представники	Характеристика кредиту
Натуралістична (класична й історична школи)	А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сей, Ж.К.Л. Сімонді, Ф. Бастіа та ін.	Кредит як засіб перерозподілу вже існуючих матеріальних цінностей в натуральній формі (заперечення капіталотворчої здатності банків (створення нових грошей)
Капіталотворча	Дж. По, Г. Маклеод, Й. Шумпетер, А. Ган, Дж. Кейнс і Р. Гоутрі, Ш. Коклен та ін.	Набуття кредитом самостійності щодо сфери виробництва. Ототожнення кредиту з грішми і багатством. Розвиток здатності кредиту створювати багатство і капітал, приводити в рух всі потенційні виробничі можливості. Кредит набуває вирішальної ролі у розвитку економіки. Перетворення банків з суб'єктів посередництва у здійсненні кредитних відносин у рівноправних членів процесу створення капіталу. Кредит, що надається у тимчасове використання, створює продукцію, приносить прибуток і виконує роль виробничого капіталу. Банки, як «фабрики» кредиту, є драйверами та творцями капіталу
Перерозподільна	М. Мордвинов, В. Геращенко та ін.	Розгляд кредиту з точки зору обґрунтування перерозподілу тимчасово вільних грошових коштів
Фондова	М. Волков, З.Каценеленбаум, О. Лаврушин, Г. Шварц, А. Ротлейдер, Й. Трахтенберг	Тлумачення та розгляд кредиту як руху позичкового фонду, твердження про необхідність вивчення сутності кредиту на основі його найпростіших форм. Трактування кредиту як цілісного економічного процесу
Кредитного регулювання	Дж.Кейнс, Е. Хансен, Л. Харріс	Надання кредиту визначального фактора економічного розвитку. Прирівнювання позикового капіталу до грошей і визначення його рівня залежно від кількості грошей в обігу. Обґрунтування чіткої структури і параметрів функціонування ринку капіталів та кредитної системи. Надання нормі прибутку (а не нормі відсотка) сили регулятора обсягу капіталовкладень в економіці
Монетаризм	М. Фрідмен, Р. Роуз, А. Берні, Ж. Рюефф, О. Файт та ін.	Визначення як основних інструментів регулювання економіки зміну грошової маси і відсоткових ставок, що уможливило чергування кредитної експансії і рестрикцію (обмеження кредитів, що надаються центральним банком комерційним банкам). Використання важелів впливу на динаміку виробництва і цін - встановлення та регулювання середньорічних темпів зростання грошової маси в поєднанні з певним рівнем відсоткових ставок

У сучасних економічних дослідженнях сутності категорії «кредит» приділяється багато уваги, проте вітчизняні й зарубіжні економісти не мають єдиної позиції щодо розуміння та трактування цієї економічної категорії. Систематизовано підходи до розкриття сутності кредиту представниками різних теоретичних течій (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Наукові підходи щодо визначення дефініції «кредит»

Представники	Характеристика кредиту
Луців Б. Л. [2, с. 141]	кредит - це економічні відносини між суб'єктами ринку з приводу перерозподілу вартості на засадах повернення, строковості та платності
Савлук М. І. [3, с. 128]	кредит - це економічні відносини між державою, юридичними і фізичними особами щодо перерозподілу вартості на умовах повернення та виплатою відсотків
Потійко Ю. [4, с. 47]	кредит - економічна категорія, яка передбачає акумулювання тимчасово вільних коштів як бюджету, централізованих державних позабюджетних фондів, так і господарюючих суб'єктів та населення, для подальшого їх надання позичальникам на умовах повернення, платності, реального забезпечення, строковості та цільового використання
Гудзь О. Є. [5, с. 28]	кредит - це економічні відносини, що зумовлені акумуляцією тимчасово вільних коштів з використанням їх на умовах повернення та платності при взаємовідносинах, що виникають між кредитором і позичальником
Колотуха С. М., Власюк С. А. [6, с. 279]	кредит - це економічні відносини, що виникають між кредитором і позичальником із приводу перерозподілу вартості на умовах повернення та платності
Томашук І.О. [1, с. 105]	кредит як система економічних відносин, пов'язаних із зворотним наданням коштів на умовах повернення, терміновості й платності.
Бечко П.К., Власюк С. А., Пономаренко О.В., Нагорний В.І. [7, с. 45]	кредит - сукупність економічних відносин між учасниками кредитної угоди з врахуванням основних принципів кредитування

Отже, найбільш домінуючим й узагальнюючим підходом серед вчених щодо розкриття сутності та характеристики дефініції «кредит» є його тлумачення як системи економічних відносин, пов'язаних із зворотним наданням коштів на умовах повернення, терміновості й платності.

У ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» термін «банківський кредит» визначається як зобов'язання банку надати певну суму коштів, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги

боргу, будь-яке продовження терміну погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів з такої суми [8].

Кредит в економіці виконує наступні функції [1, с. 106; 9, с. 28]:

- перерозподільну, що полягає у перерозподілі грошових коштів від осіб, що мають їх тимчасовий надлишок до осіб, що мають їх тимчасовий дефіцит;
- нарощувальну, що полягає у нарощуванні купівельної спроможності та збільшенню сукупного попиту;
- капіталотворчу, що полягає у створенні додаткового капіталу економічних суб'єктів ;
- обслуговуючу, що полягає у обслуговуванні обороту капіталу в процесі його відтворення та обслуговування інноваційного процесу);
- прискорюючу, що полягає у прискоренні концентрації та централізації капіталу);
- регулюючу, що полягає макроекономічному регулюванні господарських процесів за допомогою інструментів грошово-кредитної політики.

У табл. 1.3 наведено типову схему систематизації та класифікації основних видів кредитів.

Таблиця 1.3

Систематизація та класифікація основних видів кредитів

Ознака	Види кредитів
1	2
За термінами	Безстрокові, до запитання, середньострокові, короткострокові, довгострокові, пролонговані, прострочені
За порядком надання	Непрямий, прямий
За рівнем ризику	Високоризикові, середньострокові, низькоризикові
Залежно від позичальника	Комерційний, міжбанківський, державний, наданий фізичним особам, наданий міжнародними організаціями, наданий державою
За галузевою спрямованістю	Кредит, наданий на розвиток фінансового сектору; кредит, наданий на розвиток будівництва; кредит, виданий на розвиток сільського господарства

Продовження табл. 1.3

1	2
За способом надання	Готівковий, безготівковий
За видом процентної ставки	Дисконтний кредит, кредити з фіксованою процентною ставкою, кредити з плаваючою процентною ставкою
За наявністю застави	Бланкові, ломбардні
За методом погашення та сплати відсотків	Достроково, рівними частинами, у розстрочку, миттєво

Джерело: [10, с. 14]

У «Положенні про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» [11] пропонувалося всі кредити фізичних та юридичних осіб поділяти за станом обслуговування боргу. високий, добрий, задовільний, слабкий та незадовільний. У 2016 році було прийнято нову Постанову НБУ «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [12], в якій змінилися підходи до оцінки кредитного ризику і запропоновано класифікувати вже не самі позики, а позичальника залежно від виконуваних ним зобов'язань.

Таким чином, кредит має дуалістичний характер ефективності, що актуалізує питання пошуку механізмів забезпечення єдності та спільності інтересів кредитора і позичальника, що по суті становить основу компромісу між ефективністю надання банками кредиту й ефективністю використання позичальником кредитних ресурсів.

1.2. Основні підходи до формування кредитних ресурсів банківської установи

Кредитна діяльність банку – це складник банківської діяльності, що являє собою узгоджену за стратегічними і тактичними цілями сукупність внутрішньобанківських процесів і практичних дій, спрямованих на

формування кредитних ресурсів та їх розподіл за контрольованого рівня ризиків з метою отримання прибутку.

Виходячи з цього визначення, доцільно виділити такі основні етапи організації кредитної діяльності, як:

- 1) організаційне забезпечення кредитної діяльності;
- 2) формування кредитних ресурсів банку;
- 3) здійснення кредитних операцій;
- 4) управління ризиками кредитної діяльності банку;
- 5) моніторинг та контроль кредитної діяльності [13, с. 167].

1. Організаційне забезпечення кредитної діяльності має свої особливості в кожному конкретному банку, що визначаються розмірами, можливостями банку, а також потребами клієнтури. У великих банках організаційна структура може складатися з кількох департаментів, які охоплюють розгалужену мережу відділів, секторів, комітетів, груп, економічних рад тощо. Ці структурні підрозділи спеціалізуються на виконанні певних функцій кредитної процедури, наприклад, відділ попереднього контролю та розгляду кредитних заявок, відділ кредитного аналізу, відділ галузевого аналізу, відділ кредитних ризиків, відділ кредитних продуктів, відділ кредитної документації, відділ економічних прогнозів, відділ кредитного моніторингу тощо.

У невеликих банках виконання всіх функцій сконцентровано в кількох структурних підрозділах. Кредитна діяльність банку здійснюється через кредитний департамент банку, який виконує весь комплекс комерційних операцій з надання кредитів юридичним і фізичним особам, іншим банкам, здійснює забезпечення повернення наданих кредитів, дослідження кон'юнктури фінансово-кредитного ринку, консультування тощо.

Обов'язковою є організація роботи кредитного комітету банку.

2. Формування кредитних ресурсів банку. Кредитні ресурси – це власні, позичені або залучені кошти, які кредитори використовують для виконання кредитних операцій задля отримання прибутку і/ або досягнення соціального ефекту [14, с. 75].

За чинним законодавством, банки здійснюють кредитні операції в межах кредитних ресурсів, які вони утворюють у процесі своєї діяльності. Вони можуть позичати один в одного на договірних засадах ресурси, залучати та розміщувати кошти у формі депозитів, вкладів і здійснювати взаємні операції, передбачені їх статутами.

Таким чином, кредитні ресурси банківської установи – це фактичні посередницькі кошти, які перебувають у розпорядженні комерційного банку та за які банк несе відповідальність.

Кредитні ресурси банківської установи можуть формуватися з різних джерел (рис. 1.1), проте склад таких джерел індивідуальний для кожного банку. Переважно кредитні ресурси формуються з власного капіталу, якщо такий набуває позитивного значення через статутний капітал, додатково сплачений капітал, резервні та інші фонди, нерозподілений прибуток.

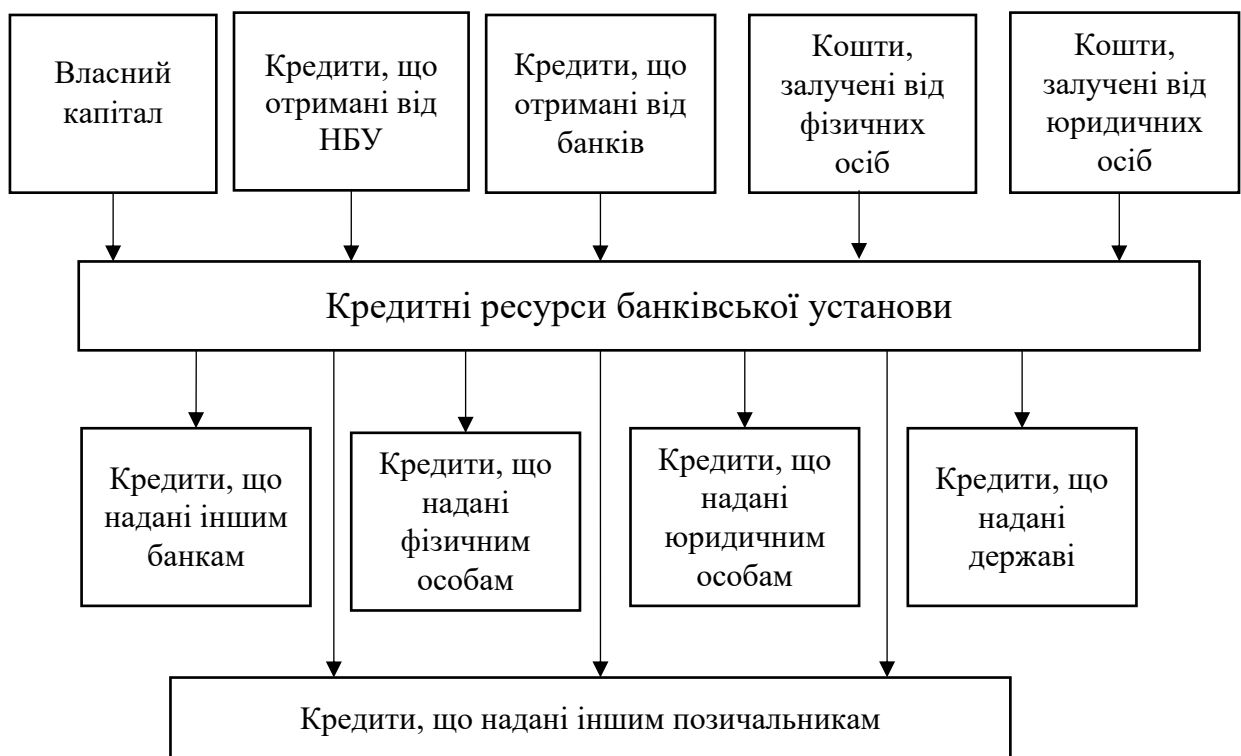

Рис. 1.1. Кредитні ресурси банківської установи

Кредитні ресурси банківської установи, сформовані від зовнішніх економічних агентів є кредити, що отримані від Національного банку України; кредити, що отримані від інших комерційних банків на

міжбанківському ринку; кошти, залучені від фізичних та юридичних осіб, держави, органів місцевого самоврядування.

3. Здійснення кредитних операцій відповідно до положень кредитної діяльності комерційного банку. Виділяють 7 основних етапів кредитного процесу: 1) комплексний аналіз і попередній відбір заявок на отримання кредитів від фізичних та юридичних осіб; 2) дослідження кредитоспроможності клієнта та його фінансового стану за вимогами банківської установи, але у обсязі не меншому від рекомендованого НБУ; 3) ухвалення рішення про можливість, обсяги, умови і форми надання кредиту; 4) визначення умов забезпечення кредиту; 5) надання на підставі кредитного договору банківського кредиту; 6) повернення кредиту з процентами та завершення кредитної операції; 7) моніторинг і контроль якості виданих кредитів [13, с. 167].

Кожен комерційний банк повинен мати методик та процедур, передбачені внутрішньобанківськими положеннями:

1) порядок проведення активних банківських операцій, у тому числі порядок прийняття рішення та проведення реструктуризації кредитів;

2) порядок накопичення, документування та систематичного оновлення інформації про своєчасність сплати боргу боржником/контрагентом;

3) окремі методики оцінки фінансового стану та визначення класу (у тому числі опис переліку основних джерел інформації та даних, що використовуються) боржника/контрагента, в тому числі який є учасником групи юридичних осіб під спільним контролем/групи пов'язаних контрагентів, для:

юридичних осіб;

фізичних осіб (у тому числі суб'єктів господарювання);

банків (у тому числі нерезидентів);

бюджетних установ;

боржників - емітентів цінних паперів;

4) окремі порядки формування, статистичного підтвердження та документування власного досвіду банку щодо:

коефіцієнтів PD та LGD за групами фінансових активів, за спрощеним підходом;

дефолтів боржників/контрагентів та втрат за активами;

ризиків, на які наражається боржник/контрагент унаслідок участі в групі юридичних осіб під спільним контролем/групі пов'язаних контрагентів;

5) методику визначення значень коефіцієнтів PD та LGD в межах встановлених діапазонів значень;

б) порядок визнання/припинення визнання банком дефолту боржника/контрагента;

7) порядки та процедури щодо роботи банку із заставою, зокрема:

порядок здійснення правового аналізу документів під час укладення договору застави за кредитом з метою юридичного обґрунтування своїх прав як заставодержателя;

процедуру страхування предмета застави;

порядок визначення ринкової вартості предметів застави та здійснення її переоцінки (для оцінки, що здійснюється оцінювачем майна - працівником банку, який має кваліфікаційне свідоцтво оцінювача, визначаються процедури проведення ним оцінки (переоцінки, перегляду вартості), застосовувані методики оцінки, зміст і форма внутрішнього документа про оцінку майна);

процедури і методи перевірки наявності та якості предметів застави, оформлення результатів перевірки залежно від їх виду;

процедури реалізації забезпечення;

8) порядок здійснення контролю за правильністю розрахунку розміру кредитного ризику за активами/наданими фінансовими зобов'язаннями;

9) порядок формування та ведення кредитної документації;

10) критерії оцінки якості менеджменту боржника - юридичної особи за спеціалізованим кредитом, фінансового стану ініціатора та/або генерального підрядника проєкту тощо.

4. Управління ризиками кредитної діяльності банку. Згідно з Методичними рекомендаціями щодо організації та функціонування систем

ризик-менеджменту в банках України, кредитний ризик – це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу банку, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди з банківською установою або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання [16].

Ризики кредитної діяльності доцільно поділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні поділяються на фінансові (кредитний, ризик ліквідності, валютний, процентний, ринковий) та функціональні (операційно-технологічний, юридичний, стратегічний, ризик втрати репутації). До зовнішніх ризиків належать: політичний, правовий, соціальний, економічний, форс-мажорний.

5. Моніторинг та контроль кредитної діяльності. Більшість науковців розглядають кредитний моніторинг як процес нагляду за поверненням кредиту, тобто лише як один з етапів кредитного процесу. Однак кредитний моніторинг – це система безперервного спостереження, оцінки і попередження негативних наслідків кредитної діяльності банків службами внутрішнього контролю банку, а також зовнішніми наглядовими органами (НБУ). Моніторинг кредитної діяльності може бути первинним, який здійснюється Кредитним комітетом, Правлінням банку та допоміжними підрозділами (кредитним, безпеки, юридичним, валютним, аналізу, планування та звітності тощо), та державним, який проводять НБУ та Державна служба фінансового моніторингу України.

1.3. Формування кредитних ресурсів банківської установи за показниками якості

Банк з метою забезпечення оцінки якості формування кредитних ресурсів визначає якість кредитів.

До 2016 р. кредити за якістю в основі якої було покладено стан обслуговування боргу поділялися на високий (до 7 днів прострочення),

добрий (8-30 днів прострочення), задовільний (31-90 днів прострочення), слабкий (91-180 днів прострочення), незадовільний (понад 180 днів прострочення). У чинному «Положенні про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [12] змінилися підходи до оцінки кредитного ризику і запропоновано класифікувати вже не самі позики, а позичальника. Залежно від виду позичальника присвоюється окремий клас. Для юридичних осіб передбачено наявність десяти класів, фізичних осіб (у тому числі суб'єктів господарювання) – п'ять класів; банків (у тому числі нерезидентів) – п'ять класів; бюджетних установ – п'ять класів.

В основу присвоєння класу боржника банку - юридичної особи покладено значення інтегрального показника з урахуванням величини підприємства (велике, середнє або мале) згідно з таблицями 4 та 5 цього додатка 7 до Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями.

Клас боржника - юридичної особи визначається залежно від значення інтегрального показника з урахуванням величини підприємства (велике, середнє або мале) згідно з таблицями 4 та 5 додатка 7 Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [12]. Визначення класу боржника - юридичної особи для великого або середнього підприємства за інтегральним показником наведено у табл. 1.4

Таблиця 1.4

Визначення класу боржника - юридичної особи для великого або середнього підприємства за інтегральним показником

№	Види економічної діяльності	Діапазони значень інтегрального показника за класами									
		значення	клас 1	клас 2	клас 3	клас 4	клас 5	клас 6	клас 7	клас 8	клас 9
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство - секція А	Більше або дорівнює	+4,46	+3,79	+3,12	+2,45	+1,77	+1,10	+0,43	-0,24	-
2		Менше ніж	-	+4,46	+3,79	+3,12	+2,45	+1,77	+1,10	+0,43	-0,24
3	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, будівництво: секції В, С, F	Більше або дорівнює	+3,55	+2,90	+2,25	+1,60	+0,95	+0,31	-0,34	-0,99	-
4		Менше ніж	-	+3,55	+2,90	+2,25	+1,60	+0,95	+0,31	-0,34	-0,99
5	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів - секція G	Більше або дорівнює	+3,77	+3,12	+2,46	+1,80	+1,14	+0,49	-0,17	-0,83	-
6		Менше ніж	-	+3,77	+3,12	+2,46	+1,80	+1,14	+0,49	-0,17	-0,83
7	Фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном, професійна, наукова та технічна діяльність, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування: секції К, L, M, N	Більше або дорівнює	+2,85	+2,32	+1,79	+1,26	+0,73	+0,20	-0,33	-0,86	-
8		Менше ніж		+2,85	+2,32	+1,79	+1,26	+0,73	+0,20	-0,33	-0,86
9	Інші: секції D, E, H, I, J, O, P, Q, R, S, T, U	Більше або дорівнює	+3,25	+2,75	+2,26	+1,77	+1,27	+0,78	+0,28	-0,21	-
10		Менше ніж	-	+3,25	+2,75	+2,26	+1,77	+1,27	+0,78	+0,28	-0,21

За даними табл. 1.4 можна відмітити про клас 1 як найвищий рівень якості позичальників та найвищий рівень якості кредиту, тобто кожен наступний клас вказує на погіршення якості кредиту.

Банк визначає клас інших боржників/контрагентів, крім юридичних осіб за одним із 5 класів.

Банк визначає клас боржника - фізичної особи на підставі результатів оцінки його фінансового стану відповідно до наведених характеристик, у тому числі з урахуванням фактора своєчасності сплати боргу.

1) клас 1 – фінансовий стан високий: сукупний обсяг боргового навантаження боржника - фізичної особи не перевищує 50 % обсягу його сукупного чистого доходу за відповідний період; коефіцієнти, що характеризують поточну платоспроможність боржника - фізичної особи і його фінансові можливості виконати зобов'язання за кредитом, перевищують їх оптимальні значення;

2) клас 2 – фінансовий стан добрий: сукупний обсяг боргового навантаження боржника - фізичної особи не перевищує 60 % обсягу його сукупного чистого доходу за відповідний період; наявні підстави вважати, що надалі стан виконання зобов'язань боржником не погіршиться; коефіцієнти, що характеризують поточну платоспроможність боржника - фізичної особи і його фінансові можливості виконати зобов'язання за кредитом, не нижчі, ніж їх оптимальні значення;

3) клас 3 – фінансовий стан задовільний: сукупний обсяг боргового навантаження боржника - фізичної особи не перевищує 70 % обсягу його сукупного чистого доходу за відповідний період; простежуються інші негативні тенденції (зміна місця роботи з погіршенням умов, зростання обсягу зобов'язань боржника - фізичної особи, що свідчить про підвищення ймовірності несвоєчасного та/або в неповній сумі погашення боргу); коефіцієнти, що характеризують поточну платоспроможність і його фінансові можливості виконати зобов'язання за кредитом, не завжди відповідають оптимальним значенням;

4) клас 4 – фінансовий стан незадовільний: сукупний обсяг боргового навантаження боржника - фізичної особи не перевищує 80 % обсягу його сукупного чистого доходу; наявні негативні зміни щодо загального матеріального стану клієнта та/або його соціальної стабільності; коефіцієнти, що характеризують поточну платоспроможність боржника - фізичної особи і його фінансові можливості виконати зобов'язання за кредитом, є несуттєво нижчими, ніж їх оптимальні значення;

5) клас 5 – фінансовий стан критичний: сукупний обсяг боргового навантаження боржника - фізичної особи перевищує 80 % обсягу його сукупного чистого доходу за відповідний період; коефіцієнти, що характеризують поточну платоспроможність боржника - фізичної особи і його фінансові можливості виконати зобов'язання за кредитом, нижчі, ніж їх оптимальні значення.

Зіставність класів боржників комерційних банків різних класів наведена у табл. 1.4 вказує про погіршення якості кредитів, відповідно зі зміною класу боржника.

Таблиця 1.4

Зіставність класів боржників комерційних банків

Клас боржників, що оцінюються за 10 класами	Клас боржників/контрагентів, що оцінюються за 5 класами
1	1
2	
3	2
4	
5	
6	3
7	
8	4
9	
10	5

Відповідно до п. 159 «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [12], банк повинен враховувати ознаки, які свідчать про високий кредитний ризик боржника.

Банк визначає клас боржника/контрагента не вище 5 (для боржників - юридичних осіб, крім боржників - юридичних осіб за спеціалізованим кредитом)/3 (для інших боржників) за наявності таких ознак:

- 1) боржник - юридична особа, включаючи емітента цінних паперів (нерезидент), не має кредитного рейтингу за міжнародною шкалою;
- 2) функціонування боржника - юридичної особи менше одного року з дати державної реєстрації;
- 3) прострочення боргу від 31 календарного дня і більше.

Банк визначає клас боржника/контрагента не вище 9 (для боржників - юридичних осіб, крім боржників - юридичних осіб за спеціалізованим кредитом)/4 (для інших боржників) за наявності таких ознак:

- 1) спрямування кредиту, наданого боржнику А, на погашення кредиту боржника В, що був використаний боржником В для погашення кредиту боржника С;
- 2) прострочення боргу від 61 календарного дня і більше;
- 3) боржник - юридична особа має від'ємне значення капіталу на кінець року протягом трьох останніх років поспіль;
- 4) боржник - юридична особа має одночасно співвідношення (у разі належності боржника до групи - застосовується до групи):

короткострокових та довгострокових зобов'язань [ф. 1 (р. 1510 + р. 1515 + р. 1600 + р. 1610 - р. 1165 гр. 4)/[ф. 1-м (1-мс) (р. 1595 + р. 1600 + р. 1610 - р. 1165 гр. 4)] до чистого доходу від реалізованої продукції (зароблених страхових премій) [ф. 2 (р. 2000 + р. 2010 гр. 3)]/чистого доходу від реалізації продукції [ф. 2-м (2-мс) р. 2000 гр. 3] на кінець останнього звітного періоду - більше 2,5 та короткострокових та довгострокових зобов'язань (ф. 1 (р. 1510 + р. 1515 + р. 1600 + р. 1610 - р. 1165 гр. 4) або ф. 1-

м (1-мс) (р. 1595 + р. 1600 + р. 1610 - р. 1165 гр. 4)) до операційного прибутку (збитку) до відрахування амортизації (ф. 2 (р. 2190 - р. 2195 + р. 2515 гр. 3))/операційного прибутку (збитку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) [ф. 2-м (2-мс) (р. 2000 - р. 2050 гр. 3)] на кінець останнього звітнього періоду - більше 5, або операційний прибуток (збиток) до відрахування амортизації/операційний прибуток (збиток) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) має від'ємне/нульове значення;

5) розміщення банком коштів на кореспондентському рахунку в банку-контрагенті, що є нерезидентом, із кредитним рейтингом за міжнародною шкалою, що є нижчим, ніж рівень "BB+" за класифікацією рейтингового агентства "Standard & Poor's" або рейтингового агентства "Fitch Ratings"/рівень "Ba1" за класифікацією рейтингового агентства "Moody's Investors Service", кількість трансакцій (крім нарахування доходів) за яким упродовж трьох місяців поспіль, що передують даті оцінки, становила менше двох;

6) банк сформував судження про відсутність дефолту боржника/контрагента;

7) значення хоча б одного з наведених нижче фінансових показників оцінки фінансового стану боржника - юридичної особи за спеціалізованим кредитом на передексплуатаційному/експлуатаційному етапі є:

меншим 1,05 – для DSCR_c;

меншим 1,4 – для PLCR;

більшим 4 – для DER;

8) значення коефіцієнта DSCR_i за спеціалізованим кредитом є меншим 1 два квартали поспіль;

9) банк не здійснив контроль за відповідністю реалізації проекту за спеціалізованим кредитом.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

2.1. Загальна характеристика АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Акціонерне товариство «Райффайзен Банк Аваль» (скорочена назва – АТ «Райффайзен Банк Аваль») зареєстровано 27 березня 1992 року (до 25 вересня 2006 року - Акціонерний поштово- пенсійний банк «Аваль»).

У жовтні 2005 року банк став частиною банківської групи Райффайзен Інтернаціональ Банк- Холдинг АГ, Австрія (із жовтня 2010 р. - Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ). Історія банків Групи Райффайзен перегукується з середини ХІХ століття. У цей складний час з'явилися перші кооперативи та каси взаємодопомоги, які підтримували селян під час голоду та економічних труднощів.

Засновником Групи Райффайзен став Фрідріх Вільгельм Райффайзен (1818–1888 рр.). Будучи мером кількох сіл Вестервальдського району Німеччини в середині ХІХ століття, він робив усе можливе, щоб полегшити життя селян у боротьбі за виживання, розпочавши створення благодійних кооперативів. Проте невдовзі Ф. У. Райффайзен усвідомив, що християнські принципи благодійності недостатньо ефективні, тоді як організована взаємодопомога дозволить досягти поставленої мети. В 1862 він створив перший банківський кооператив в Анхаузені (Німеччина), який і став прообразом банків Райффайзен. Перший Райффайзенбанк відкрився в Австрії в 1886, а через десять років кількість таких банків в Австрії перевищила 600.

В даний час банківська Група Райффайзен є найбільшою в Австрії, що має найбільш розгалужену мережу філій в країні і представляє приблизно чверть всього банківського бізнесу Австрії.

Відповідно до вимог законодавства України у 2009 році Райффайзен Банк Аваль було зареєстровано у формі Публічного акціонерного товариства.

У квітні 2018 року Загальні збори акціонерів банку прийняли рішення про зміну найменування Публічного акціонерного товариства «Райффайзен Банк Аваль» на Акціонерне товариство «Райффайзен Банк Аваль» (Протоколом Загальних зборів акціонерів №36-58 від 27.04.2018р.). Акціонерне товариство «Райффайзен Банк Аваль» є правонаступником за всіма правами та обов'язками Публічного акціонерного товариства «Райффайзен Банк Аваль».

АТ «Райффайзен Банк Аваль» працює як універсальний банк, надаючи широкий перелік фінансових послуг різним клієнтським сегментам - роздрібним та корпоративним клієнтам, малому та середньому бізнесу, фінансовим установам. Послуги банку надаються через загальнонаціональну мережу відділень, банкоматів, центрів самообслуговування, а також через digital-канали (інтернет-банкінг і мобільний додаток) та мобільних банкірів. Банк прагне дотримуватися високих стандартів якості обслуговування клієнтів, використовуючи свій багаторічний досвід на ринку та кращі практики інших дочірніх компаній Райффайзен Банк Інтернаціональ.

У червні 2021 року АТ «Райффайзен Банк Аваль» був перейменований на АТ «Райффайзен Банк».

АТ «Райффайзен Банк Аваль» є юридичною особою приватного права за законодавством України. Організаційно-правова форма Банку - акціонерне товариство, тип акціонерного товариства - приватне акціонерне товариство.

Банк - приватне акціонерне товариство, органами управління якого є:

- вищий орган управління – Загальні збори акціонерів банку (надалі – Збори);
- наглядовий орган – Наглядова рада банку (надалі – Наглядова рада);
- виконавчий орган – Правління банку (надалі – Правління).

Наглядова рада банку. Протягом 2020 року представлення інтересів акціонерів, захист їхніх прав та регулювання і контроль за діяльністю виконавчого органу – Правління – здійснювало два склади Наглядової ради Банку. Позачерговими Загальними зборами акціонерів Банку (Протокол №ЗБ-60 від 30.09.2019р.) було обрано склад Наглядової ради. До нього ввійшли:

Голова Наглядової ради – Мартін Грюль (Martin Gröll),

Заступник Голови Наглядової ради – Андрій Степаненко,

Член Наглядової ради – Елізабет Гейєр-Шалль (Elisabeth Geyer-Schall),

Член Наглядової ради – Харальд Кроєгер (Harald Kroeger).

Член Наглядової ради – Гельмут Брайт (Helmut Breit),

Член Наглядової ради – Андреа Морару (Andreea Moraru),

Член Наглядової ради (незалежний) – Ганна Дерев'янку,

Член Наглядової ради (незалежний) – Павло Шеремета,

Член Наглядової ради (незалежний) – Любов Воробйова.

Мережа відділень АТ «Райффайзен Банк Аваль» станом на кінець 2020 р. нараховувала 391 відділення та близько 1800 банкоматів.

Мережа відділень включала:

– 385 повнофункціональних відділень, які надають повний перелік банківських послуг усім групам клієнтів: приватним особам, клієнтам мікробізнесу, малого бізнесу та корпоративного сегменту;

– 4 преміальних центри, які обслуговують фізичних осіб преміального сегменту, в тому числі 2 преміальних центри нового формату обслуговування;

– 1 центр обслуговування корпоративних клієнтів (ЦОКК);

– 1 комісійне відділення, яке обслуговує зарплатних і приватних клієнтів та здійснює касові і сервісні операції.

Враховуючи сучасні тренди розвитку банківського ринку – перехід від традиційного обслуговування клієнтів через мережу відділень до впровадження також і сучасних високотехнологічних альтернативних каналів

- АТ «Райффайзен Банк Аваль» продовжив у 2020 році оптимізацію мережі відділень, яка скоротилася порівняно з кінцем 2019 року на 100 відділень. Одночасно банк, враховуючи потреби клієнтів, діджиталізує процеси та постійно розширює перелік онлайн-послуг, якими можна скористатися у будь-який зручний час через мобільний додаток у смартфоні чи з комп'ютера.

У 2020 році продовжилося приведення зовнішнього вигляду відділень АТ «Райффайзен Банк Аваль» до діючих тепер стандартів. Впроваджуються також зміни існуючої моделі касового обслуговування клієнтів, а саме – швидке касове та сервісне обслуговування теллерами у відкритих робочих місцях замість закритих касових кабін. Для цього організовано понад 100 таких відкритих кас, працівники яких можуть не тільки здійснити касові операції клієнтів, а й провести швидкі сервісні операції та допомогти клієнтам підключитися і користуватися онлайн-каналами для зручного самообслуговування в будь-який час та без черг.

У червні 2021 року АТ «Райффайзен Банк Аваль» був перейменований на АТ «Райффайзен Банк» [17].

2.2. Аналіз фінансового стану АТ «Райффайзен Банк Аваль»

За розміром активів АТ «Райффайзен Банк Аваль» кілька років поспіль займає 5 місце в банківській системі України, поступаючись АТ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АБ «Укргазбанк» [18-21].

Протягом 2020 року відбувалося зростання чистих активів банку, які в цілому збільшилися порівняно до попереднього року на 24,5 млрд грн або на 29,5% та станом на кінець звітнього року досягли 107,3 млрд грн (табл. 2.1). У 2019 році чисті активи збільшилися на 9,1 5 млрд грн або на 12,34%. У 2018 році також відбувалося зростання чистих активів банку на рівні 10%.

Основні показники діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»,
тис. грн

Показники	2018	2019	2020	Зміна 2019- 2018, %	Зміна 2020- 2019, %
Балансові показники					
Активи	73 800 833	82 905 762	107 361 130	12,34	29,50
Обов'язкові резерви в Національному банку України		-	-		
Заборгованість кредитних установ	7 630 836	10 176 266	25 623 326	33,36	151,79
Кредити клієнтам	47 317 516	47 487 375	45 840 195	0,36	(3,47)
Зобов'язання перед кредитними установами	1 148 692	214 976	3 742 289	(81,29)	1640,79
Зобов'язання перед клієнтами	58 359 863	66 696 513	88 113 614	14,28	32,11
Субординований борг		-	-		
Статутний капітал	6 153 411	6154 516	6154 516	0,02	0,00
Усього капітал	11 691 093	13 169 492	13 083 290	12,65	(0,65)
Звіт про прибутки					
Чисті процентні доходи	7 097 432	7 221 552	7 300 781	1,75	1,10
Чисті комісійні доходи	2 473 576	2 533 955	2 616 781	2,44	3,27
Кредитні прибутки	648 780	273 430	(416 756)	(57,85)	(252,42)
Непроцентні доходи	440 800	668 459	470 017	51,65	(29,69)
Непроцентні витрати	(4 292 642)	(4 813 002)	(4 937 856)	12,12	2,59
Прибуток до оподаткування	6 367 946	5 884 394	5 032 967	(7,59)	(14,47)
Прибуток за рік	5 234 825	4 834 275	4 112 760	(7,65)	(14,92)
Загальна інформація про банк					
Показник достатності капіталу згідно з Базелем II	20,82%	22,53%	22,53%	7,16	0
Показник достатності регулятивного капіталу згідно з вимогами НБУ	19,04%	19,13%	18,04%	0,47	(5,70)
Кількість відділень банку	499	490	391	(1,80)	(20,20)
Кількість працівників (консолідовано)	7 623	7 531	6 608	(1,21)	(12,26)

Обсяг ресурсної бази банку протягом 2020 року зріс на 21,5 млрд грн або на 32,1% рік до року за рахунок приросту залишків на рахунках корпоративних та приватних клієнтів і в національній, і в іноземних валютах. Так, на кінець 2020 року загальний обсяг коштів, залучених у клієнтів,

становив 88,1 млрд грн проти 66,7 млрд грн у 2019 р. та 58,4 млрд грн у 2018 році.

Активи АТ «Райффайзен Банк Аваль» сформовані за рахунок таких складових: грошові кошти та їх еквіваленти, заборгованість кредитних установ, кредити клієнтам, інвестиційні цінні папери, інвестиційна нерухомість, основні засоби, нематеріальні активи, інші активи. Якість активів банку визначається їх ліквідністю, тобто здатністю розраховуватися за зобов'язаннями перед різними економічними суб'єктами.

Ліквідність комерційного банку розраховується за нормативом Н4 – норматив миттєвої ліквідності, нормативом Н5 – норматив поточної ліквідності; нормативом Н6 – норматив короткострокової ліквідності. Під час розрахунку нормативів поточної ліквідності (Н5) та короткострокової ліквідності (Н6) необтяжені облігації внутрішньої державної позики, що рефінансуються Національним банком України, та боргові цінні папери, емітовані Національним банком України, у тому числі придбані за операціями репо (але не більше ніж сума за окремою операцією, яка включається до розрахунку нормативів ліквідності) з переходом права власності на такі цінні папери, уключаються до активів без урахування строку до погашення.

Таблиця 2.2

Коефіцієнти ліквідності АТ «Райффайзен Банк Аваль», %

Показники	Нормативне значення	2018	2019	2020	Зміна 2019-2018, %	Зміна 2020-2019, %
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	Не менше 20%	42,91	40,00	41,14	-2,91	1,14
Коефіцієнт поточної ліквідності	Не менше 40%	52,51	50,12	51,36	-2,39	1,24
Коефіцієнт короткострокової ліквідності	Не менше 60%	84,25	81,96	88,4	-2,29	6,44

Норматив миттєвої ліквідності визначається як співвідношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань банку. АТ «Райффайзен Банк Аваль» за допомогою високоліквідних активів покривав близько 40% поточних зобов'язань, що вказує на більш ніж достатній рівень миттєвої ліквідності. Добрими були також показники поточної ліквідності та короткострокової ліквідності.

Обсяг працюючих кредитів, наданих клієнтам АТ «Райффайзен Банк Аваль», є одним із найбільших в банківській системі України, ринкова частка банку становить 8,1%. Він займає 2 місце за розміром працюючого кредитного портфеля юридичних осіб та 7 місце - за розміром працюючого кредитного портфеля приватних осіб.

Протягом 2020 року загальний розмір кредитного портфеля банку скоротився на 3,5% рік до року та на кінець 2020 року становив 45,8 млрд грн. Розмір кредитного портфеля банку на кінець 2019 року становив 47,5 млрд грн, протягом 2019 року він зріс на 170 млн грн або на 0,4% рік до року. В тому числі відбулися структурні зміни в кредитному портфелі банку. А саме – зростання роздрібного кредитування протягом звітного року на майже 3 млрд грн, переважно за рахунок споживчих кредитів населенню, яке дозволило банку закріпити одну з лідируючих позицій на ринку кредитування фізичних осіб. Водночас відбулося зменшення кредитного портфеля юридичних осіб на 2,8 млрд грн внаслідок скорочення попиту на банківські кредити в умовах тиску високих кредитних ставок на ринку, посилення падіння обсягів виробництва в багатьох ключових галузях економіки протягом 4 кварталу 2019 року та погіршення споживчих настроїв і очікувань ділової активності підприємств.

Динаміка портфеля у 2020 році була зумовлена погашенням кредитної заборгованості приватними клієнтами і майже нульовим приростом кредитування юридичних осіб на тлі розгортання світової пандемічної кризи та, відповідно, заходів, спрямованих на боротьбу з COVID-19 протягом 2020-ого. Зокрема, встановленням карантинних обмежень та, як наслідок,

сповільненням темпу росту економіки, призупиненням на певний час роботи окремих галузей.

За даних складних економічних умов АТ «Райффайзен Банк Аваль» майже не втратив рівень доходності за рахунок якісного управління активно-пасивними операціями та контрольованого рівня ризиковості операцій.

Банк стабільно демонструє високий ступінь фінансової стійкості, вимоги до капіталу виконуються з високим рівнем запасу: так на кінець 2020 року норматив адекватності капіталу АТ «Райффайзен Банк Аваль» становив 18,04%, 2019 року – 19,13%, 2018 р. – 19,04% (при встановленому НБУ нормативному значенні на рівні 10%). Коефіцієнти фінансової стійкості наведені у табл. 2.3 дають змістовну характеристику фінансової стійкості банку.

Таблиця 2.3

Коефіцієнти фінансової стійкості АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Показники	Нормативне значення [24]	2018	2019	2020	Зміна 2019-2018, %	Зміна 2020-2019, %
Вхідні дані до розрахунку						
Активи, тис. грн	-	73 800 833	82 905 762	107 361 130	9104929	24455368
Власний капітал, тис. грн	-	11 691 093	13 169 492	13 083 290	1478399	-86202
Статутний капітал, тис. грн	-	6 153 411	6 154 516	6 154 516	1105	0
Залучені кошти, тис. грн	-	62 109 740	69 736 270	94 277 840	7626530	24541570
Результат						
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та активів, %	<4	6,31	6,30	8,21	-0,01	1,91
Відношення статутного капіталу до власного капіталу, %	15-50	52,63	46,73	47,04	-5,9	0,31
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	8-25	11,99	13,47	17,44	1,48	3,97
Коефіцієнт надійності, %	>5	15,84	15,88	12,19	0,04	-3,69

Коефіцієнти фінансової стійкості у 2018-2020 рр. вказують на достатній обсяг власного капіталу для покриття активів та залучених коштів.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» є прибутковим банком. Проте тенденції формування чистого прибутку є негативними: найбільший рівень чистого прибутку отримано у 2018 р. – 5,2 млрд грн, у 2019 р. – 4,8 млрд грн, що на 0,4 млрд грн або 7,65 % менше попереднього року, у 2020 р. – 4,1 млрд грн, що на 0,7 млрд грн або 14,93% менше попереднього року.

Протягом 2019 року банк досяг другого найбільшого за розміром фінансового результату в банківській системі України. Чистий прибуток після оподаткування банку за 2019 рік становив 4,8 млрд грн. Основними драйверами прибуткового результату роботи банку у 2019 році був процентний, комісійний та торговий результат. За підсумками 2020 року АТ «Райффайзен Банк Аваль» отримав прибуток в розмірі 4,1 млрд грн, який є другим найбільшим в банківській системі України за розміром.

До доходів банківських установ України відносять процентні доходи, комісійні доходи, результат від торговельних операцій, інші операційні доходи, інші доходи, повернення списаних активів. До витрат комерційних банків належать: процентні витрати, комісійні витрати, інші операційні витрати, загальні адміністративні витрати, відрахування в резерви за рахунок активів, податок на прибуток банку [25, с. 574].

Динаміка складу доходів і витрат АТ «Райффайзен Банк Аваль» наведена у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка складу доходів і витрат АТ «Райффайзен Банк Аваль»,

тис. грн

Показники	2018	2019	2020	Зміна 2019- 2018, %	Зміна 2020- 2019, %
1	2	3	4	5	6
Доходи					
Процентні доходи, розраховані за методом ефективної ставки відсотка	8691320	9 866 714	9 305 949	1175394	-560765
Інші процентні доходи	260145	157 278	228 144	-102867	70866

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6
Комісійні доходи	4593322	5 312 425	5 656 484	719 103	344 059
Чисті прибутки від операцій з іноземними валютами: -торгові операції	344240	412 099	369 848	67 859	-42 251
Чисті прибутки від операцій з іноземними валютами: -курсів різниці		35 764	344 535	35 764	308 771
Чисті прибутки від операцій з торговими активами/зобов'язаннями	100 448		100 448	-100 448	
Чисті прибутки від операцій з фінансовими активами, що в обов'язковому порядку оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	1020	1502	1 015	482
Чисті прибутки від припинення визнання фінансових активів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		44 975	31040	44 975	-13 935
Чисті збитки від припинення визнання фінансових активів за амортизованою собівартістю	71433			-71 433	0
Інші доходи	18877	116 753	111 998	97 876	-4 755
Непроцентні доходи	440800	668 459	470 017	227 659	-198 442
Витрати					
Процентні витрати, розраховані за методом ефективної ставки відсотка	1854033	2 737 268	2 173 433	883 235	-563 835
Інші процентні витрати	0	65 172	59 879	65 172	-5 293
Комісійні витрати	2119746	2 778 470	3 039 703	658 724	261 233
Чисті збитки від операцій з торговими активами/зобов'язаннями	37245		20 025	-37 245	20 025
Чисті збитки від припинення визнання фінансових активів за амортизованою собівартістю		8 549	46 217	8 549	37 668
Чисті збитки від модифікації фінансових активів		34 051	322 664	34 051	288 613
Витрати на персонал	2038208	2 434 741	2 605 472	396 533	170 731
Знос і амортизація	454529	693 085	798 474	238 556	105 389
Інші адміністративні та операційні витрати	1733011	1 726 100	1 558 022	-6 911	-168 078
Чисті збитки від операцій з іноземними валютами: -курсів різниці	8417			-8 417	0
Чисті збитки від припинення визнання фінансових активів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	18050			-18 050	0
Витрати з податку на прибуток	1133121	1 050 119	920 207	-83 002	-129 912

Основними чинниками прибуткового результату роботи АТ «Райффайзен Банк Аваль» у 2020 році є процентний, комісійний та торговий результати. Процентний результат більшою мірою сформований за рахунок процентних доходів від кредитування клієнтів та казначейських операцій (процентних доходів від депозитних сертифікатів, емітованих Національним банком України, та процентних доходів від портфеля державних цінних паперів, емітованих Міністерством фінансів України), а також скорочення процентних витрат, зумовленого зміною продуктової структури ресурсної бази та динамікою ставок на ресурси.

2.3. Аналіз кредитних ресурсів АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Кредитний портфель – це сукупність усіх кредитів, наданих банком для одержання доходів. Обсяг кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних. У структурі банківського балансу кредитний портфель розглядається як складова активів банку, що характеризується показниками дохідності й відповідним рівнем ризику.

Кредитний портфель АТ «Райффайзен Банк Аваль» проаналізуємо за критерієм обсягу у банківській системі України; за критерієм обсягу у активах банку; за критерієм динаміки та факторів впливу на кредитний портфель.

Як зазначено вище, за розміром активів АТ «Райффайзен Банк Аваль» кілька років поспіль займає 5 місце в банківській системі України, поступаючись лише державним банкам (банкам з державним капіталом) – АТ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АБ «Укргазбанк» [18-21]. Кредитний портфель АТ «Райффайзен Банк Аваль» за розміром посідав у 2018-2019 роках 4 місце в банківській системі України. У 2020 р. позиції АТ «Райффайзен Банк Аваль» у банківській системі послаблені та

кредитний портфель посідав лише 6 місце, поступаючись АТ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укрексімбанк», АБ «Укргазбанк», АТ «Альфа-Банк» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Кредитні портфелі провідних банків України

Банк	2018		2019		2020	
	тис. грн	місце в банк. системі Укр.	тис. грн	місце в банк. системі Укр.	тис. грн	місце в банк. системі Укр.
АТ КБ "Приватбанк"	52 019 975	3	61 033 321	2	56 805 053	2
АТ "Ощадбанк"	67 543 176	2	65 168 344	1	63 226 077	1
АТ "Укрексімбанк"	72 478 932	1	53 278 939	3	48 591 484	4
АБ "Укргазбанк"	45 236 844	5	38 985 679	5	47 517 583	5
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	47 602 787	4	47 878 523	4	45 840 195	6
АТ "Альфа-банк"	-	-	-	-	47 837 448	3

Таким чином, АТ «Райффайзен Банк Аваль» змінив підходи до кредитування фізичних та юридичних осіб, що призвело до послаблення його позицій на кредитному ринку України.

Аналіз обсягу кредитного портфеля у активах АТ «Райффайзен Банк Аваль» доцільно проводити на основі визначення складу та структури активів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Чисті активи АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Активи	2018		2019		2020	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Грошові кошти та їх еквіваленти	10 362 053	14,04	13 542 570	16,33	15 765 353	14,68
Торгові активи	690 495	0,94	784 725	0,95	4 486 222	4,18
Заборгованість кредитних установ	7 630 836	10,34	10 176 266	12,27	25 623 326	23,87
Кредити клієнтам	47 317 516	64,12	47 487 375	57,28	45 840 195	42,70
Активи, призначені для продажу	20 848	0,03	11804	0,01	8 893	0,01
Інвестиційні цінні папери:	3 455 556	4,68	5 149 422	6,21	10 301 908	9,60

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7
- в обов'язковому порядку за справедливою вартістю через прибуток або збиток			823	0,00	1667	0,00
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	3 455 556	4,68	3 570 498	4,31	8 051 968	7,50
- за амортизованою собівартістю		0,00	1 578 101	1,90	2 248 273	2,09
Інвестиційна нерухомість	133 064	0,18	111057	0,13	110 349	0,10
Основні засоби	2 331 965	3,16	3 125 643	3,77	3 135 355	2,92
Нематеріальні активи	437 609	0,59	645 290	0,78	891 967	0,83
Відстрочені активи з податку на прибуток	43 661	0,06				
Інші активи	1 377 230	1,87	1 871 610	2,26	1 197 562	1,12
Всього активи	73 800 833	100,00	82 905 762	100,00	107 361 130	100,00

Можна визначити наявність суперечливих тенденцій формування кредитного портфеля у активах АТ «Райффайзен Банк Аваль»: збільшення активів комерційного банку з одночасним зменшенням обсягу кредитного портфеля. Активи АТ «Райффайзен Банк Аваль» у 2018-2020 рр. збільшилися на 33,6 млрд грн або 45,47% з одночасним зменшенням обсягу кредитного портфеля на 1,5 млрд грн або 3,12%. У 2018-2020 рр. пріоритети фінансування активів змінилися від кредитів на користь:

- грошей та їх еквівалентів,
- торгових активів (ОВДП, казначейські облігації США, похідні фінансові інструменти),
- зобов'язань кредитних установ (деPOSITNІ сертифікати, емітовані Національним банком України; короткострокові кредити, що надані іншим банкам; довгострокові кредити, що надані міжнародним фінансовим організаціям),
- інвестиційних цінних паперів (ОВДП, казначейські облігації США, облігації українських підприємств, акції українських підприємств).

Частка кредитного портфеля зменшилася у активах АТ «Райффайзен Банк Аваль» у 2018-2020 рр. від 64,12% до 42,70%, тобто на 21,4 в.п. Така динаміка підтверджує положення про втрату позицій АТ «Райффайзен Банк Аваль» на ринку банківських кредитів та втрата позицій пояснюється внутрішньою політикою банку зі зміни пріоритетів формування активів.

Отже, кредитний портфель банку зменшився, що вимагає детального аналізу напрямів зменшення кредитного портфеля за категоріями позичальників (фізичні особи, юридичні особи за видами діяльності). За даними про структуру кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль» (табл. 2.7, рис. 2.1) можна відмітити незначне зростання кредитування сільського господарства (0,5 млрд грн або 3,51% у 2018-2020 рр.) за рахунок наявності спеціальних програм кредитування сільського господарства, кредитування сфери послуг (0,5 млрд грн або 24,34%), кредитування сфери транспорту та зв'язку (0,6 млрд грн або 155,05%).

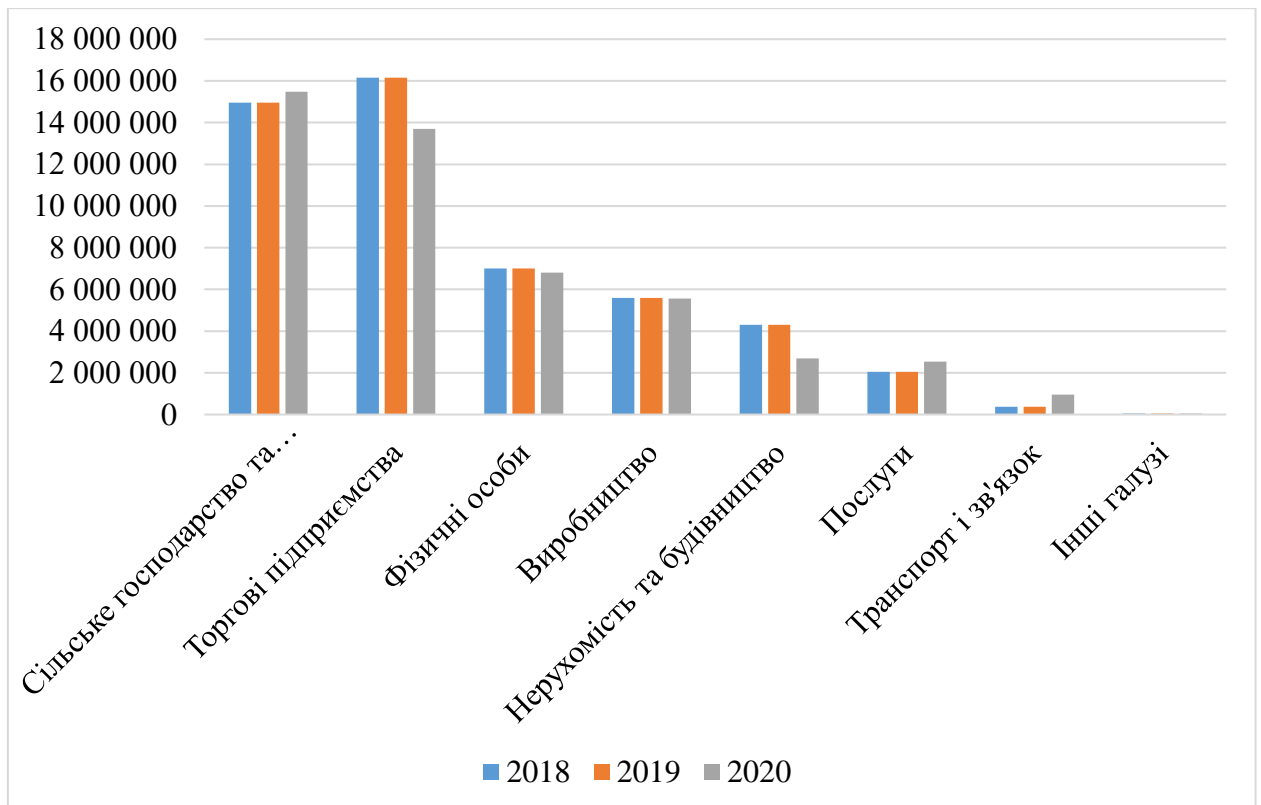

Рис. 2.1. Обсяги кредитування клієнтів АТ «Райффайзен Банк Аваль», тис. грн

Структура кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Показник	2018		2019		2020	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Сільське господарство та харчова промисловість	14 954 770	30	14 954 770	30	15 479 596	32
Торгові підприємства	16 155 775	32	16 155 775	32	13 696 424	29
Фізичні особи	7 009 896	14	7 009 896	14	6 810 319	14
Виробництво	5 587 682	11	5 587 682	11	5 557 335	12
Нерухомість та будівництво	4 300 862	8	4 300 862	8	2 690 917	6
Послуги	2 044 989	4	2 044 989	4	2 542 686	5
Транспорт і зв'язок	377 385	1	377 385	1	962 534	2
Інші галузі	55 170	0	55 170	0	49 944	0

Райффайзен Банк Аваль продовжує брати участь у програмах підтримки розвитку підприємств агропромислового комплексу в рамках Меморандуму з Мінекономіки України, що дозволяє клієнтам банку отримувати часткову компенсацію вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва, часткову компенсацію відсоткової ставки за банківськими кредитами тощо.

Зменшення кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль» відбулося за рахунок зменшення кредитування торгівлі (2,5 млрд грн або 15,22%), фізичних осіб (0,2 млрд грн або 2,85%), нерухомості та будівництва (1,6 млрд грн або 37,43%).

Крім того, АТ «Райффайзен Банк Аваль» у 2020 році приєднався до державної програми «Доступні кредити 5-7-9%». Програма передбачає спрощення доступу підприємств малого та середнього бізнесу до банківського кредитування, а саме – отримання кредитів за зниженою процентною ставкою за кредитами у національній валюті. Кредитний портфель клієнтів банку, які скористалися зазначеною програмою, на кінець 2020 року становить майже 1,8 млрд грн.

Динаміка кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль» була зумовлена погашенням кредитної заборгованості приватними клієнтами і майже нульовим приростом кредитування юридичних осіб на тлі розгортання світової пандемічної кризи та, відповідно, заходів, спрямованих на боротьбу з COVID-19 протягом 2020-ого. Зокрема, встановленням карантинних обмежень та, як наслідок, сповільненням темпу росту економіки, призупиненням на певний час роботи окремих галузей.

Аналіз якості кредитного портфеля доцільно розпочати з аналізу кредитів за стадіями та класами позичальників та доповнити іншими аналітичними показниками.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» здійснює визначення якості кредитного портфеля за стадіями та за групами позичальників відповідно до МСФЗ9. Для аналізу кредитної якості клієнтів, банк сегментує кредитний портфель на наступні категорії клієнтів:

- великі підприємства – категорія включає кредити, надані банком великим корпоративним клієнтам;
- малі підприємства – категорія включає кредити, надані банком підприємствам малого та середнього бізнесу;
- фізичні особи – категорія включає кредити, надані банком фізичним особам;
- мікро-підприємства – категорія включає кредити, надані банком підприємствам малого та середнього бізнесу, які не відносяться до категорій великих та малих підприємств за критеріями об'єму реалізації та сумами наданих кредитних коштів, які визначаються внутрішніми політиками банку (табл. 2.8).

Найбільш безпечними для банку є кредити Стадії1, їх сукупна частка у кредитному портфелі у 2018 р. становила 82,34%, в тому числі для великих підприємств – 81,77%, фізичних осіб – 38,87%, малих підприємств – 88,75%, мікро- підприємств – 61,43%. Отже, найкращі показники якості кредитування були у великих підприємств та мікро- підприємств.

Таблиця 2.8

**Структура кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль» за стадіями та групами позичальників,
тис. грн**

	<i>Стадія 1</i>	<i>Стадія 2</i>	<i>Стадія 3</i>	<i>Придбані (створені) знецінені кредити</i>	<i>Всього</i>
2018 р.					
Великі підприємства	31 961 808	3 528 985	1 859 888	1 735 533	39 086 214
Фізичні особи	2 681 291	1 665 677	1 630 716	920 529	6 898 213
Малі підприємства	3 133 809	301 322	90 037	5 766	3 530 934
Мікро-підприємства	1 424 120	751 798	84 366	57 915	2 318 199
Всього	39 201 028	6 247 782	3 665 007	2 719 743	51 833 560
Мінус - Резерв під очікувані кредитні збитки	(240 975)	(209 842)	(3 061 738)	(1 003 489)	(4 516 044)
Кредити клієнтам	38 960 053	6 037 940	603 269	1 716 254	47 317 516
2019 р.					
Великі підприємства	31 715 554	1 422 955	1 629 722	1 479 105	36 247 336
Фізичні особи	3 837 124	1 959 180	463 765	749 827	7 009 896
Малі підприємства	3 066 602	808 863	35 156	5 177	3 915 798
Мікро-підприємства	2 577 474	584 943	107 516	43 566	3 313 499
Всього	41 196 754	4 775 941	2 236 159	2 277 675	50 486 529
Мінус - Резерв під очікувані кредитні збитки	(293 036)	(223 143)	(1 831 552)	(651 423)	(2 999 154)
Кредити клієнтам	40 903 718	4 552 798	404 607	1 626 252	47 487 375
2020 р.					
Великі підприємства	25 432 370	7 986 993	691 645	234 170	34 345 178
Фізичні особи	3 129 214	2 635 640	406 731	638 734	6 810 319
Малі підприємства	3 411 539	308 156	57 465	2 754	3 779 914
Мікро-підприємства	2 059 337	610 911	147 342	36 754	2 854 344
Всього	34 032 460	11 541 700	1 303 183	912 412	47 789 755
Мінус - Резерв під очікувані кредитні збитки	(266 321)	(548 213)	(892 336)	(242 690)	(1 949 560)
Кредити клієнтам	33 766 139	10 993 487	410 847	669 722	45 840 195

У 2019 р. сукупна частка кредитів Стадії1 збільшилася до 86,14%, що свідчить про покращення якості кредитного портфеля та покращення управління кредитними ризиками. Частка кредитів Стадії1 коливалася від 54,74% (фізичні особи) до 87,50%(великі підприємства), тобто за всіма групами позичальників підвищилася частка кредитів Стадії1.

У 2020 р. сукупна частка кредитів Стадії1 зменшилася на 12,48 в. п. до 73,66%, що стало найгіршим показником за три роки, в тому числі для великих підприємств – 74,05%, фізичних осіб – 45,95%, малих підприємств – 90,25%, мікро- підприємств – 72,15%.

Якщо відбулось суттєве збільшення кредитного ризику з моменту первісного визнання, фінансовий інструмент переводиться до Стадії 2, але він ще не вважається кредитно-знеціненим. У Стадії 2 перебували 1,27% всього кредитного портфеля у 2018 р. 0,85% у 2019 р., 0,90% у 2020 р.

Якщо фінансовий інструмент вважається кредитно-знеціненим, він переміщується до Стадії3. У Стадії 3 перебували 3,63% всього кредитного портфеля у 2018 р., 3,46% у 2019 р., 3,42% у 2020 р. Зменшення частки даних двох стадій вказує на покращення якості кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль».

За групами позичальників та стадіями кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль» можна побудувати зведену таблицю (табл. 2.9) з якої видно, що якість кредитного портфеля погіршилася через зменшення кредитів за Стадією1 з одночасним збільшенням у 2 рази кредитів за Стадією 2.

Таблиця 2.9

Структура кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль» за стадіями, %

<i>Рік</i>	<i>Стадія 1</i>	<i>Стадія 2</i>	<i>Стадія 3</i>	<i>Придбані (створені) знецінені кредити</i>	<i>Всього</i>
2018	82,34	12,76	1,27	3,63	100,00
2019	86,14	9,59	0,85	3,42	100,00
2020	73,66	23,98	0,90	1,46	100,00

Для оцінки якості кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» здійснюють поділ на працюючі та непрацюючі. За даними табл. 2.10 банк має працюючі кредити на Стадії 1 та Стадії 2, непрацюючі кредити – на Стадії 3.

Розподіл кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» на працюючі та непрацюючі наведено на рис. 2.2.

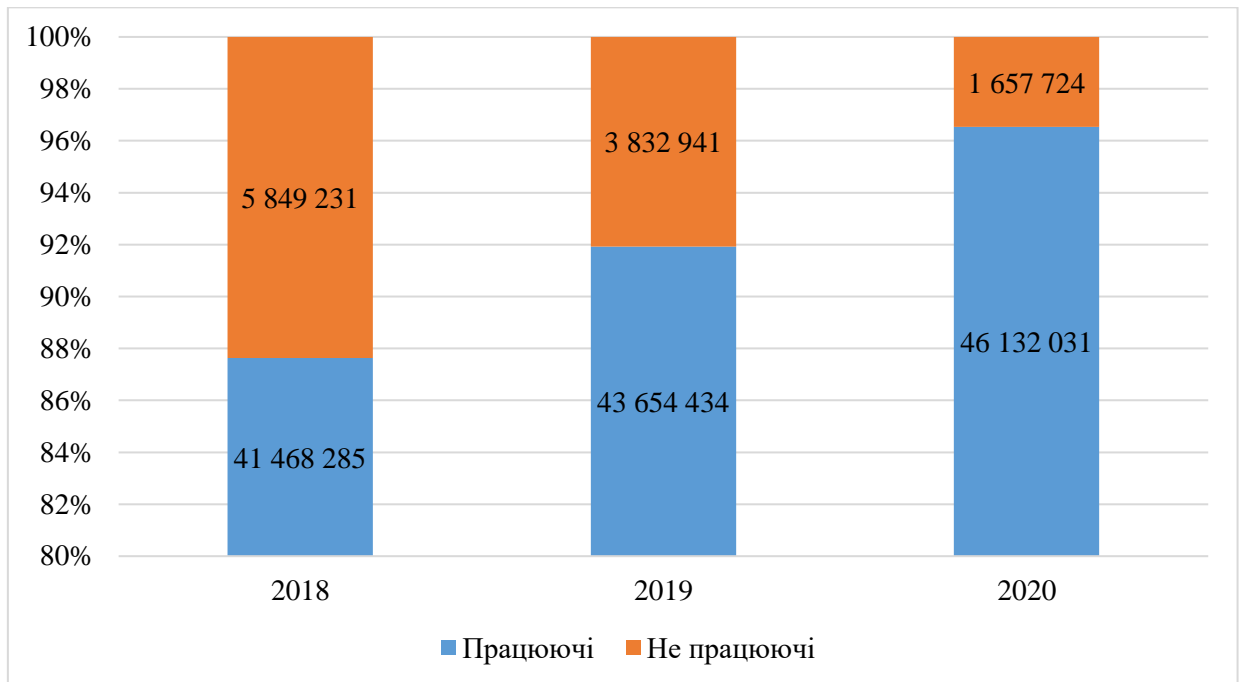

Рис. 2.2. Структура кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль», тис. грн

Валова балансова вартість кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за рейтингом кредитного ризику за 2020 рік вказує, що непрацюючі кредити об'єднували Стадію 3 у розмірі 1 303 183 тис грн з перевагою кредитів великих підприємств (691 645 тис. грн) та фізичних осіб (406 731 тис. грн) та знецінені кредити у розмірі 354 541 тис. грн з перевагою кредитів великих підприємств (157 294 тис. грн) та фізичних осіб (180 998 тис. грн).

Кредитний портфель банку для визначення якості аналізують за класами боржників відповідно до Положення Національного банку України № 351: десять класів для юридичних осіб та п'ять класів для фізичних осіб, бюджетних організацій.

Таблиця 2.10

Валова балансова вартість кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за рейтингом кредитного ризику за 2020 рік

	<i>Працюючі</i>						<i>Не працюючі</i>	<i>Всього</i>
	<i>Відмінний</i>	<i>Високий</i>	<i>Добрий</i>	<i>Задовільний</i>	<i>Не задовільний</i>	<i>Без рейтингу</i>		
Стадія 1								
Великі підприємства	-	-	4 440 828	20 546 292	445 243	7	-	25 432 370
Фізичні особи	-	-	511 044	2 075 668	542 502	-	-	3 129 214
Малі підприємства	-	16 012	692 844	2 451 013	251 668	2	-	3 411 539
Мікро-підприємства	-	2 291	485 361	1 214 514	357 171	-	-	2 059 337
Всього	-	18 303	6 130 077	26 287 487	1 596 584	9	-	34 032 460
Стадія 2								
Великі підприємства	-	-	155 254	6 351 046	1 480 693	-	-	7 986 993
Фізичні особи	-	-	155 053	1 161 297	1 299 019	20 271	-	2 635 640
Малі підприємства	-	-	3 896	175 803	128 457	-	-	308 156
Мікро-підприємства	-	49	20 079	175 004	412 074	3 705	-	610 911
Всього	-	49	334 282	7 863 150	3 320 243	23 976	-	11 541 700
Стадія 3								
Великі підприємства	-	-	-	-	-	-	691 645	691 645
Фізичні особи	-	-	-	-	-	-	406 731	406 731
Малі підприємства	-	-	-	-	-	-	57 465	57 465
Мікро-підприємства	-	-	-	-	-	-	147 342	147 342
Всього	-	-	-	-	-	-	1 303 183	1 303 183
Придбані (створені) знецінені кредити								
Великі підприємства	-	-	-	-	76 876	-	157 294	234 170
Фізичні особи	-	-	2	312 866	144 868	-	180 998	638 734
Малі підприємства	-	-	-	-	778	-	1 976	2 754
Мікро-підприємства	-	-	28	6 092	16 326	35	14 273	36 754
Всього	-	-	30	318 958	238 848	35	354 541	912 412

Розподіл кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за класами боржника – фізичної особи вказує на високу якість кредитів наданих фізичним особам та найбільшу частку кредитів боржників-фізичних осіб класу 1: 68,39% у 2018 р., 84,41% у 2019 р., 85,47% у 2020 р. (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Розподіл кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за класами боржника-фізичної особи

Рік	Клас боржника-фізичної особи				
	1	2	3	4	5
Обсяг кредитного портфеля, тис грн					
2018	5 464 636	360 424	37 845	49 897	2 077 764
2019	19 184	1 807	277	2 810	1 460
2020	7 012 536	204 464	63 054	46 426	878 641
Структура кредитного портфеля, %					
2018	68,39	4,51	0,47	0,62	26,00
2019	84,41	3,80	1,05	0,31	10,44
2020	85,47	2,49	0,77	0,57	10,71

У 2019 р. вдалося покращити якість кредитного портфеля за фізичними особами та зменшення непрацюючих кредитів (клас 5) з 26,00% до 10,44%.

Розподіл кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за класами боржника – юридичної особи вказує на можливість присвоєння одного з десяти класів.

Таблиця 2.12

Розподіл кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль» за класами боржника-юридичної особи (крім банку, бюджетної установи та компанії спеціального призначення (SPE))

Рік	Класи боржника-юридичної особи (крім банку, бюджетної установи та компанії спеціального призначення (SPE))									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Обсяг кредитного портфеля, тис грн										
2018	7 173 962	11 510 659	9 854 297	6 616 149	3 072 764	2 085 705	424 419	121 465	101 714	2 929 210
2019	74 456	371 695	551 175	399 017	591 913	209 812	70 420	10 520	72 532	96 142
2020	6 416 330	8 831 118	10 187 340	6 873 031	4 594 092	743 203	420 668	97 690	853 642	820 917
Структура кредитного портфеля, %										
2018	16,35	26,23	22,45	15,07	7,00	4,75	0,97	0,28	0,23	6,67
2019	17,84	23,05	27,07	14,70	5,90	2,67	0,40	0,14	1,65	6,57
2020	16,11	22,17	25,57	17,25	11,53	1,87	1,06	0,25	2,14	2,06

У 2018-2020 рр. найбільше юридичних осіб перебувало у класі 2 та класі 3, що вказує на добру кредитоспроможність боржників. Близько 15-18% боржників-юридичних осіб АТ «Райффайзен Банк Аваль» мали клас 1 та клас 4, що також вказує на добру кредитоспроможність боржників банку.

Таким чином, виважена кредитна політика АТ «Райффайзен Банк Аваль» щодо кредитування фізичних осіб має позитивні наслідки, що пов'язані з високим рівнем платоспроможних позичальників та проблемними кредитами (клас 5) на рівні 10-11%. За кредитами юридичних осіб частка проблемних кредитів (клас 10) становила 6,6% у 2018-2019 рр., проте була зменшена до 2,06%, що вказує на покращення якості кредитного портфеля.

Для оцінки якості кредитного портфеля комерційного банку Національний банк України запровадив систему економічних нормативів за напрямом кредитування: Н7, Н8, Н9 (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Нормативи кредитування АТ «Райффайзен Банк Аваль», %

Нормативи	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Н7 «Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента» (нормативне значення не більше 25%)	10,13	10,43	15,12
Н8 «Норматив великих кредитних ризиків» (нормативне значення не більше 800%)	20,17	20,66	64,82
Н9 «Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами» (нормативне значення не більше 25%)	0,37	0,79	7,2

У 2018-2020 рр. АТ «Райффайзен Банк Аваль» дотримувався нормативів кредитного ризику, встановлених Національним банком України.

Н7 «Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента» - нормативне значення не більше 25% було дотримане у всіх роках, проте збільшення показника до 15,12% свідчить про концентрації кредитів одним позичальником;

Н8 «Норматив великих кредитних ризиків» - нормативне значення не більше 800%) було дотримане у всіх роках,

Н9 «Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами» - нормативне значення не більше 25% було дотримане у всіх роках, проте збільшення показника у 2020 р. у десять років свідчить про кредитування пов'язаних з банком осіб.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

3.1. Використання світового досвіду у сфері формування кредитних ресурсів

Через невизначеність економічного середовища та наслідки пандемії COVID-19 всі економіки країн світу відчують уповільнення економічного зростання та підвищення інфляційних очікувань. Разом з тим, незважаючи на ці тенденції, монетарна політика провідних центральних банків залишатиметься достатньо м'якою.

Центральні банки, що емітують резервні світові валюти, вдалися до післякризового досвіду 2008 року, пропонуючи політику грошового розширення. Так баланс Федерального резерву США зріс за 11 місяців на 70%, баланси Європейського центрального банку та Банку Англії – більше ніж на 40%. Водночас центральні банки світу не тільки «друкували гроші», а і пропонували широкий спектр інструментів своєї монетарної політики, обираючи консервативну, агресивну чи змішану стратегії своєї реакції на виклики, пов'язані з пандемією коронавірусу.

Слід зазначити, що основним інструментом грошово-кредитної політики з боку регуляторів багатьох країн світу, сьогодні залишається облікова ставка. Досліджуючи облікові політики центральних банків світу нами визначено, що «відповіддю» на кризові явища у багатьох економіках країн світу з березня 2020 р., стало істотне зниження облікової ставки. Однією з перших країн, яка відреагувала таким чином на економічний вплив епідемії вірусу COVID-19 стала США (з 16 березня через COVID -19 ФРС США знизила облікову ставку майже до нуля відсотків) [26].

Тенденція до зниження облікової ставки провідними центральними банками світу прослідковується і сьогодні. У січні 2021 р. ЄЦБ вирішило залишити на рекордно низькому рівні - нуль відсотків свою облікову ставку. Крім того, оголошена у грудні 2020 року програма надання особливо вигідних довгострокових кредитів (PELTRO) та пом'якшення умов погашення щодо вже існуючих довгострокових кредитів, зберігається незмінною й надалі. Переосмислюючи досвід зарубіжних країн, треба зазначити, що за умов діючого в Україні режиму інфляційного таргетування, також існує можливість Національному банку використовувати свою облікову ставку для хеджування внутрішніх і зовнішніх ризиків і зниження облікової ставки до 6 %.

Далі, досліджуючи світовий досвід застосування інструментів грошово-кредитної політики, ми звертаємо увагу на практику центральних банків європейських країн, досвід яких є дуже цінним для України (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Інструменти грошово-кредитної політики, які застосували європейські країни, в контексті кризи, викликаній пандемією COVID -19

Країна	Зниження ставки рефінансування	Зміна нормативу про обов'язкове резервування	Звуження коридору відсоткових ставок	Операції з довшим строком	Застава	Валютні свопи, фінанс. у іноземній валюті	ОБ	Пруденційне регулювання
Європейські країни, економіки яких знаходяться у процесі розвитку та реформування								
Україна	+	+	+	+	+			+
Грузія	+							+
Угорщина	+	+			+		+	+
Молдова	+	+						+
Польща	+	+	+				+	+
Румунія	+		+			+	+	+
Туреччина	+	+			+	+	+	+
Розвинені європейські країни								
Франція					+	+	+	+
Німеччина					+	+	+	+
Греція					+	+	+	+
Італія					+	+	+	+

Як видно з результатів дослідження, європейські країни, які зараз активно розвиваються та за своїм економічним станом більше відповідають ситуації в Україні, демонструють найбільш використання традиційних інструментів грошово-кредитної політики в своїх країнах. На відміну від них, країни з розвинутими економіками, які вже вичерпали потенціал традиційних інструментів грошово-кредитної політики протягом попередньої кризи, майже миттєво перейшли до більш новітніх інструментів.

Пошук нових ефективних інструментів грошово-кредитної політики центральними банками світу під час пандемії COVID-19 призвів до активного використання такого заходу як кількісне пом'якшення. Особливістю даного інструмента є те, що під час Q8 центральний банк купує державні облігації або інші фінансові активи, щоб влити гроші в економіку або підтримати вторинний ринок, таким чином сприяючи державним запозиченням.

Цікавим є факт, що Q8 застосували всі розглянуті нами розвинені країни та деякі країни, що розвиваються (Польща, Румунія, Угорщина, Туреччина). На думку експертів, для розвинутих країн, які мають стабільні валюти та нижчий рівень інфляції, ці дії мали виправданий характер, на відміну від країн, економіки яких розвиваються, де така політика може нести значні ризики для їх економічного стану. Разом з тим, треба зазначити, що центральні банки цих країн вважають, що очікуваний ефект може перевищити ймовірні ризики, та дозволить вважати ці дії виправданими й такими, що допоможуть фіскальним органам цих країн запровадити великі антикризові заходи та забезпечити значний обсяг ліквідності для банків.

Деякі аналітики припускають, що в ситуації дуже низьких процентних ставок та значних зобов'язань щодо фінансування Q8, може стати постійною частиною інструментарію політики в країнах Європи, які розвиваються.

Крім того, певні інструменти використовуються як розвиненими, так і країнами, що знаходяться у розвитку, наприклад, розширення переліку допустимих видів застави. Результати більш глибокого вивчення заходів

грошово-кредитної політики європейських країн, економіки яких розвиваються та за своїм економічним станом більше відповідають ситуації в Україні, наведені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Заходи грошово-кредитної політики України та окремих європейських країн для подолання кризових явищ під час пандемії коронавірусу COVID -19

Країни	Заходи
Польща	<ol style="list-style-type: none"> 1. Народний банк Польщі (НБП) знизив ключову процентну ставку до 0,5 % та запровадив операції репо (тонкого налаштування) для забезпечення ліквідності для банків. 2. НБП знизив необхідний резервний коефіцієнт з 3,5 до 0,5 % та підвищив процентну ставку за обов'язковими резервами до рівня, що відповідає процентній ключовій ставці. 3. НБП розпочав на вторинному ринку купівлю польських казначейських цінних паперів та розширив перелік цінних паперів, що приймаються у заставу. 4. НБП запровадив програму забезпечення фінансування банківського кредитування нефінансових приватних підприємств. 5. Скасовано 3-х відсотковий буфер системного ризику для вимог банківського капіталу. 6. Польський орган фінансового нагляду (ПФСА) оголосив заходи, пов'язані з резервами та перекласифікацією позик існуючим підприємствам середнього, малого та мікробізнесу з метою дозволу повернення кредитних сум протягом більш тривалого періоду. 7. Польська Асоціація банківської діяльності рекомендувала банкам добровільну відстрочку платежів за кредитами для постраждалих позичальників на три місяці. Банки також збільшили ліміти на безконтактні кредитні картки.
Чехія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зниження ключової процентної ставки до 0,25 %. 2. Збільшення частоти операцій репо з одного до трьох разів на тиждень і зниження антициклічної ставки буфера капіталу на 0,75 в. п. до 1 %, що вступило в дію з 1 квітня 2020 р. 3. Внесення змін до закону про Чеський національний банк щодо розширення повноважень використання типів цінних паперів на вторинному ринку у разі виникнення шоків ситуацій та розширення кола учасників для співпраці.
Румунія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Національний банк Румунії (НБР) знизив ключову ставку грошово-кредитної політики на 0,50 в. п. до 2,0 %. 2. НБР звузив коридор процентних ставок до $\pm 0,5$ в. п. 3. НБР запровадив проведення репо-операцій зворотного викупу державних цінних паперів для забезпечення ліквідності кредитних установ. 4. НБР почав купувати державні цінні папери на вторинному ринку та запровадив певні оперативні заходи для забезпечення безперебійного функціонування платіжних та розрахункових систем. 5. НБР дозволив банкам відтермінувати погашення позик для домогосподарств та підприємств, які постраждали від COVID-19, на термін

	до дев'яти місяців.
Словенія (зона євро)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Банк Словенії (БС) поширив усі заходи ЄЦБ на всі банки Словенії, зокрема ощадні. 2. Постраждалим фірмам та домогосподарствам дозволено отримувати відстрочення повернення банківських позик на строк до 12 місяців. 3. Банк Словенії знизив максимальний рівень дозволених комісійних платежів на банківських рахунках. 4. Міністерство фінансів Словенії обмежило розподіл прибутку в банках та ощадних касах; та (BoS
Україна	<ol style="list-style-type: none"> 1. НБУ знизив облікову ставку до 6 %. 2. НБУ повернув практику рефінансування банків у обсягах, що обмежуються наявною в банків ліквідною заставою, до якої можуть входити ОВДП, депозитні сертифікати Нацбанку, іноземна валюта, а також в майбутньому - корпоративні облігації, забезпечені державною гарантією, муніципальні облігації. 3. Доступ до рефінансування отримає будь-який український банк з прозорою структурою власності і без простроченої заборгованості перед НБУ. 4. Тендери з підтримання ліквідності банків строком до 90 днів проходитимуть щотижня, а з надання довгострокового рефінансування від року до п'яти років - раз на місяць. 5. НБУ відстрочив впровадження банками буферів капіталу, включаючи буфер консервації капіталу і буфер системної важливості. Водночас банки мають виконувати мінімальні вимоги достатності та регулятивного капіталу. 6. НБУ відстрочив проведення стрес-тестування банків.

Проведені дослідження виявили, що у більшості центральних банків (зокрема, європейських) сьогодні немає вироблених механізмів та оптимального набору інструментів грошово-кредитної політики для ефективного впливу на подолання кризових явищ у економіці (зокрема, в умовах пандемії). Зважаючи, що кожна країна (в т.ч., Україна) з одного боку має певну власну економічну «міцність», а з іншого - пов'язана з тенденціями розвитку світової економіки, існує необхідність проведення постійних досліджень з метою узагальнення світового досвіду щодо пошуку ефективних сполучень традиційних та новітніх інструментів грошово-кредитної політики.

Онлайн-платформи пірингового кредитування фізичних осіб набули широкого розвитку у світі. Згідно з оцінкою статистичної компанії «Morgan Stanley» на 2012 рік світовий обсяг P2P-кредитування оцінюється в 1,2 млрд.

дол. Вже у 2017 році показник виріс до позначки 64 млрд. дол. Експерти прогнозують, що у 2020 році ринок рівноправного кредитування може сягнути 300 млрд. дол. У 2016 році піринговим кредитуванням почали все більше цікавитись представники малого та середнього бізнесу, тому цей фінансовий сектор почав швидко зростати, а саме на 53% за рік. Зараз експерти говорять про 120% середньорічного приросту й причин для зупинки не знаходять, тому пропонуємо більш детально вивчити зарубіжний ринок P2P-кредитування.

У світі сьогодні діють декілька моделей регулювання діяльності P2P-кредитування, а саме ізраїльська, італійська, англійська, індійська, бразильська, дворівнева американська, мексиканська, південноафриканська.

Англійська модель регулювання діяльності P2P-кредитування встановлює чіткі рамки для онлайн-платформ, а також надає нормативні акти для регулювання діяльності. Ізраїльська та італійська моделі взагалі забороняють діяльність пірингового кредитування в країнах. Індійська та бразильська моделі не мають виділення поняття P2P у законодавстві та не регулюються законодавчими актами, тобто присутній повністю вільний ринок. Лише законодавство стає на захист прав інвесторів, маючи декілька законодавчих актів. Дворівнева американська модель P2P-кредитування має достатній контроль як з боку кожного штату, так і комісією цінних паперів і бірж США. З усіх моделей виділяються мексиканська та південноафриканська, тому що онлайн-платформи P2P-кредитування мають банківську ліцензію, як наслідок, заселяються банківським законодавством.

Найбільший розвиток P2P-кредитування отримало у США та Великобританії. Саме в цих країнах концентруються основні платформи, які, згідно з даними статистичних джерел, видають найбільше кредитів, а саме «Zora» (Великобританія), «Funding Circle» (Великобританія), «RateSetter» (Велико-британія), «Lending Club» (США), «Prosper» (США), «Market invoice» (США). Найперша компанія у світі P2P-кредитування, якою є «Zora», була заснована у лютому 2005 року у Великобританії. За перший рік

роботи платформа надала кредитів більше 5 000 клієнтів у розмірі 278 млн. фунтів стерлінгів. Компанія пройшла досить довгий шлях, пережила світову кризу 2008 року, а нині все ще існує. Вже у 2017 році «Zora» відкрила офіс у Барселоні. Згідно зі статистичними даними в офісах Лондона та Барселони працює понад 300 осіб. Протягом останніх 12 місяців онлайн-платформа позичила 996 млн. фунтів стерлінгів, а за весь час надала кредитів на суму понад 3,81 млрд. фунтів стерлінгів. Щодо інвесторів, то їх нараховують 60 000 осіб із середньою сумою позики у 13 000 фунтів. Позичальників нараховують більше ніж у 5 разів більше, а саме 311 000 осіб із середньою сумою позики у 7 700 фунтів стерлінгів.

За бажання отримати кредит на онлайн-платформі «Zora» потрібно бути готовим до того, що відсоткова ставка варіюється від 2,8% до 34,9% за рік. Це залежить від суми та терміну користуванням кредитом. Позичальник може отримати суму від 1 000 до 25 000 фунтів стерлінгів на строк від 1 до 5 років.

Уряд Великобританії не залишився осторонь та інвестував у 2012 році 20 млн. фунтів стерлінгів через онлайн-платформу у британські компанії. Через 2 роки у 2014 році він знову інвестував 40 млн. фунтів стерлінгів. Намір уряду Великобританії полягав у тому, щоб обійти великі банки, які не бажають кредитувати більш дрібні компанії. Проте такі дії були розкритиковані за створення недобросовісної конкуренції через зосередження коштів на найбільших онлайн-платформах P2P-кредитування.

У Великобританії з 2014 року пірингове кредитування контролюється Органом фінансової поведінки. У разі ліквідації платформи позичальник обов'язково повинен повернути борг з відсотками кредитору. Правила контролюючого органу вимагають від компаній, що працюють на P2P-платформах, забезпечувати справність веб- сайтів, цілком прозорі умови співпраці, професійність та чесність у діяльності. Доцільно вживати таких заходів в Україні задля підвищення надійності цього виду кредитування.

За весь час існування P2P-кредитування у Великобританії було декілька великих онлайн-платформ, окрім «Zora», таких як «RateSetter», «FundingCircle» та «Market invoice». Щодо «FundingCircle», то вона є лідируючою компанією, що надає позики виключно малому бізнесу. «FundingCircle» надає кошти не стартапам, а малим підприємствам, що вже певний час перебувають на ринку. Основною функцією «FundingCircle» є те, що цей сервіс є інформаційним майданчиком, на якому зустрічаються потенційні кредитори й позичальники. Онлайн-платформа оптимізує процес здійснення кредитних операцій та полегшує процедуру оплати витрат, пов'язаних з укладенням кредитного договору, а також процедуру стягнення сум, що підлягають виплаті за кредитним договором. «FundingCircle» не виконує функції з управління коштами від імені інвестора. Інвестор має повний контроль і сам приймає рішення про надання кредиту позичальнику, а також про те, на яких умовах він готовий цей кредит надати. На відміну від українських P2P-платформ, сервіс «FundingCircle» дає можливість одному учаснику одночасно бути позичальником з непогашеним кредитом та інвестором платформи.

Інвесторами «FundingCircle» можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Якщо інвестором є фізична особа, то вона має бути постійним жителем Великобританії старше 18 років. Якщо інвестором є юридична особа, то компанія повинна бути зареєстрована в реєстраційній палаті Великобританії та вести свої справи на території Великобританії. Загальними вимогами до інвесторів є наявність діючого рахунку в банку та реєстрація на сайті. Після реєстрації учасник проходить перевірку на шахрайство. Платформа проводить аналіз даних такого довідкового агентства, як «Equifax» або «Experian». «FundingCircle» встановлює процентні ставки за кожним кредитом. Фіксовані процентні ставки регулярно перевіряються компанією й можуть бути змінені в будь-який час. Відсоткова ставка починається з 1,9% за рік та зростає залежно від ступеня ризику позичальника. За дострокове погашення компанія не бере штрафів.

За час існування компанія прокредитувала понад 56 000 компаній не тільки Великобританії, але й США, Німеччини, Іспанії та Нідерландів на суму 5,6 млрд. фунтів стерлінгів. У 2010 році дохід платформи склав приблизно 550 млн. дол. За весь період роботи онлайн-платформи до неї долучилось більше 85 000 інвесторів. «FundingCircle» дає можливість позичити кошти від 6 місяців до 5 років на суму від 10 тис. до 500 тис. фунтів стерлінгів.

Наступною розглянемо платформу «RateSetter». Вона була заснована у 2010 році у Великобританії та у 2014 році в Австралії. Платформа не сильно відрізняється від багатьох інших онлайн-систем пірингового кредитування, оскільки всі вони працюють за приблизно схожим принципом, маючи деякі незначні відмінності. Платформа «RateSetter» має найбільш вагому перевагу перед іншими сервісами з огляду на те, що має Резервний фонд, з якого оплачуються безнадійні заборгованості. Основними конкурентами для себе вона вважає платформу «Zopa» й американські платформи «Lending Club» і «Prosper».

Для участі в платформі майбутній учасник заповнює анкету, зазначаючи необхідний розмір кредиту та відсоток, який готовий заплатити. Заявки приймаються від осіб старше 24 років. Сума кредиту може варіюватися від 1 до 25 тис. фунтів стерлінгів. Протягом одного робочого дня заява розглядається. На цьому етапі відсіюються 85% заяв. Нині платформа «RateSetter» нараховує 465 522 позичальників. Позичальник може оформити кредит від 1 до 5 років у розмірі від 500 до 35 000 фунтів стерлінгів.

Платформа за свої послуги бере комісію з кредитора в розмірі 10% від доходу, який він отримує від позичальників. Невеликою комісією також обкладаються позичальники, але вона включається в загальну суму кредиту й рівномірно розподіляється по всьому терміну його погашення.

На поточний момент загальна сума виданих кредитів складає більше 688 млн. фунтів стерлінгів. За 2017 рік платформа «RateSetter» надала позику

на суму 85 млн. фунтів стерлінгів. Середній розмір вкладу становить трохи більше 11 тис. фунтів стерлінгів.

Розглянемо ще одну платформу пірингового кредитування Великобританії, а саме «Market invoice». Вона була запущена у 2011 році. Сервіс «Market invoice» можуть використовувати підприємства, які продають товари або надають послуги іншим підприємствам. При цьому підприємство повинне мати хоча б шестимісячну історію торгівлі й вести прибуткову діяльність. Клієнти онлайн- платформи використовують надані фінансові ресурси для запуску нових продуктів, збільшення штату та виходу компанії на міжнародний рівень.

Щодо обмеження суми інвестицій та позик онлайн-платформа пірингового кредитування не встановлює жодних рамок, тут немає мінімуму й максимуму. «Market invoice» є офіційним партнером «British Business Bank». Більше 50 млн. фунтів стерлінгів бюджетних коштів було авансовано для зростаючих підприємств Великобританії за допомогою механізму партнерства з «Market invoice». За весь час компанія надала кредитів на суму більше 838 млн. фунтів стерлінгів.

У США P2P-кредитування розпочалося зі створення онлайн-платформи «Prosper» у лютому 2006 року, а з часом була створена платформа «Lending Club». З початку діяльності «Prosper» профінансував понад 6 млрд. кредитів і має більше 2 мільйонів членів. Компанія розташована в місті Сан-Франциско й виконує свої кредити через «WebBank», що є промисловим банком, який входить до складу FDIC, штату Юта.

Щоб отримати кредит через компанію «Prosper», клієнт повинен бути громадянином США та проживати в одному зі штатів, крім Айови, Мейна та Північної Дакоти. Також потрібно мати номер соціального страхування, підтверджену електронну адресу та банківський рахунок.

Сервіс «Prosper» використовує «Experian» для визначення кредитної оцінки. Щоб отримати кредит, потрібно мати мінімальну кредитну оцінку 640. Якщо навіть скористуватись іншим джерелом, то є вірогідність, що в

позиції відмовлять. Навіть якщо оцінка іншого агентства перевищує мінімальну вимогу, кредит може бути не схвалений, якщо оцінка «Experian» покаже менше 640. У будь-якому разі за відмови в кредиті потрібно вирішувати кредитні спори з «Experian», а не «Prosper». Дохід, який зазначає позичальник, повинен бути підтвердженим, наприклад, копіями податкових декларацій або документами про вихід на пенсію. Вказати дохід іншої людини неможливо, оскільки кредити на онлайн-платформі «Prosper» є особистими кредитами, неможливо скласти спільну заявку. Також для отримання позики не потрібне заставне майно.

Платформа отримує дохід з позичальника залежно від ступеня ризику та терміну кредиту. Рівень ризику AA має від 1% до 2% на трирічний термін, 3% на п'ятирічний термін; рівень ризику A має 4% на трирічний термін, 5% на п'ятирічний термін; рівень ризику B має 5% для трирічного або п'ятирічного терміну; рівень ризику C має 7% на трирічний або п'ятирічний термін.

Коли подається заявка на отримання кредиту, платформа визначає «Prosper Rating». Це власна рейтингова система, яка передбачає ймовірність неплатежу за кредитом. «Prosper» користується цим рейтингом, встановлюючи відсоткову вартість кредиту. Рейтинг компанія визначає поєднанням чинників, включаючи банківський рахунок, термін кредиту, економічне середовище та конкурентне середовище. Найвищим рейтингом позичальника є AA, що має низьку ставку 5,99% річних на 3 роки. Найнижчим рейтингом «Prosper» є C, що має максимальну ставку 35,97% річних протягом 3 років. На 5 років кредити доступні на всіх рівнях, окрім рівня C. На рівні C можна отримати кредит тільки на 3 роки. Компанія не стягує жодних штрафів за дострокове погашення позики. На онлайн-платформі дозволяється мати більше одного кредиту, а кредитна оцінка повинна становити щонайменше 640. Максимальна сума позичок на одну людину складає 35 000 дол.

Позичальник має декілька варіантів здійснення щомісячних платежів. Першим є електронний переказ коштів, в якому платежі будуть автоматично вираховуватися з банківського рахунку у строк. Другий здійснюється за допомогою онлайн-банкінгу, який дасть змогу сплатити кредит безпосередньо вдома через ПК чи мобільний телефон. Третій варіант погашення боргу можливий поштою, але це буде коштувати 15 доларів.

Сервіс «Lending Club» працює з 2007 року, а сьогодні з ним співпрацювали вже 2,5 млн. людей. Штаб-квартира «Lending Club» розташована у Сан-Франциско, але платформа працює в Інтернеті без будь-яких філій.

Онлайн-платформа дає змогу позичальникам подати заявку на споживчі, медичні позики, а також на бізнес. Кредит можна оформити на строк від 1 до 5 років. Кредит на споживчі потреби позичальник може отримати суму до 40 000 дол. через 7 днів після подання онлайн-заявки. Бізнес-позика може бути надана до 500 тис. дол., якщо компанія працює від 12 місяців. Позика може бути надана не тільки власнику компанії, але й акціонеру, якщо він має щонайменше 20% акцій та позитивну кредитну історію. Річна відсоткова ставка може коливатися від 9,77% до 35,71% річних. Медична позика надається від 2 до 5 років на суму від 2 000 дол. до 50 000 дол. Відсоткова ставка більш лояльна порівняно з бізнес-позикою й становить 3,99-24,99% річних від основної суми. Мінімальний розмір інвестицій становить 1 000 дол. Цю суму можна вкладати як в один проєкт, так і в декілька, наприклад у 40 кредитів по 25 дол. Інвестор має щонайменше 3% доходу.

Нині банки все активніше беруть участь у процесі P2P-кредитування і як кредитори, і як організатори таких платформ. У США близько 80% великих кредитів через платформи онлайн-кредитування надаються саме банками.

Спочатку онлайн-платформи пірингового кредитування не мали жорстких критеріїв щодо відбору позичальників, що привело до безнадійно

прострочених кредитів. У 2008 році Комісія з цінних паперів і бірж США добилася того, щоби компанії взаємного кредитування реєстрували свої пропозиції як цінні папери відповідно до Закону про цінні папери від 1933 року. Це вирішило проблему ліквідності й привело до того, що запити за P2P-кредитами є прозорішими для кредиторів та інвесторів. Цінні папери, що пропонуються P2P-кредиторами США, реєструються та регулюються Комісією з цінних паперів. У нещодавній доповіді Управління з підзвітності уряду США вивчився потенціал для додаткового нормативного нагляду з боку Бюро споживчого фінансового захисту або Федеральної корпорації страхування депозитів, хоча жодна організація не запропонувала безпосередній нагляд за P2P-кредитуванням у цей час. У 2016 році у штат Нью-Йорк було відправлено попереджувальні листи, що вимагали від 28 P2P-мереж кредиторів того, щоби вони негайно виконали вимоги до розкриття своїх практик кредитування й продуктів, доступних у державі, інакше вони можуть не отримати ліцензію на роботу.

Окремо варто виділити китайський ринок P2P-кредитування. Нині на ринку Китаю функціонує більше 4 тисяч платформ, що надають послуги P2P-кредитування. Відсутність регулювання й обмежень цього виду діяльності дала значний поштовх для розвитку цього напрямку. Ринок збільшувався безпрецедентними темпами, однак відсутність регуляції з боку контролюючих органів створила дуже сприятливий ґрунт для шахрайських дій на ринку. Була створена велика кількість фінансових пірамід, які під виглядом P2P-компаній виманювали гроші в інвесторів, а через деякий час зникали. З іншого боку, такі платформи стали ще одним джерелом легкої наживи для неблагонадійних позичальників, адже вже на кінець 2015 року більше третини позичальників стали проблемними.

У Китаї відбувся справжній бум у розвитку галузі інтернет-фінансів загалом та пірингового кредитування зокрема, тому уряд Китаю створив «Керівництво в політиці інтернет-фінансів», яке було створене в серпні 2016 року. Основна нормативна зміна у цій політиці для платформ P2P-

кредитування, стосувалась вимоги того, щоби вони встановлювали депозитарну систему сторонніх посередників для фінансів клієнтів через банківські установи. Це означає, що кошти клієнтів (позичальників та кредиторів) повинні міститися в комерційному банку або в будь-якій іншій небанківській фінансовій організації. В липні 2015 року уряд також ввів нові правила небанківських платежів, установлюючи жорсткі обмеження на розмір небанківських угод. Одна з цілей цієї політики полягає в тому, щоби зробити більш важким проведення нелегальних коштів через небанківські платежі й канали фінансування, включаючи P2P Керівництво також вносить P2P-провайдерів та їх дані в національний центр реєстру Кредиту центрального банку. Щодо обмежень у розмірах кредиту, то клієнт через P2P-платформу може взяти в кредит максимум 200 тис. юанів (близько 30 тис. дол.), а через декілька P2P-платформ - максимум 1 млн. юанів (близько 155 тис. дол.).

В Австралії першим кредитором, що видає рівноправні позики відповідно до чинних вимог, стала компанія «Society One». З моменту свого заснування в серпні 2012 року компанія випустила позики на загальну суму понад 1,2 млн. дол. Також компанія має досить гарну технологію мобільного обслуговування. Технологія прискорила процес оформлення кредитних заявок і кредитного фінансування.

Пропонуємо далі проаналізувати становлення пікринового кредитування в деяких країнах Європи, таких як Швеція, Німеччина, Литва, Франція, Іспанія. У Швеції намагався закріпитися сервіс під назвою «Loan Land», проте ще до 2010 року компанія зазнала фатальної невдачі. Сервісній групі так і не вдалося домогтися значущих обсягів кредитування, крім того, почалися всілякі шахрайські операції. Власник компанії «Loan Land» передав усіх кредиторів і позичальників компанії «Trustbuddy».

«Trustbuddy» – це компанія, що зареєстрована в Швеції та здійснює свою діяльність на території Норвегії, Швеції, Німеччини та Фінляндії. Ця організація почала функціонувати ще до 2009 року, а її власники вже мали на

той момент досвід проведення ігор в покер онлайн. Цей сервіс деякою мірою схожий на короткострокові SMS-позики з високими процентними ставками. На початковому етапі своєї діяльності компанія «Trustbuddy» звинувачувалася в автоматичній розсилці SMS-повідомлень. З одержувачів стягувалася досить висока плата. «Trustbuddy» спеціалізується на короткострокових позиках з відносно невисокою ціною.

У Німеччині немає державної підтримки P2P-кредитування, тому пірингове кредитування підпадає під регулювання банківської діяльності. Майданчики P2P працюють із банком-партнером, щоби перебувати в рамках закону. Німецький регуляторний варіант зобов'язує платформи P2P-кредитування купувати ліцензію на банківську діяльність. Такий контроль є мало поширеним на швидкозростаючих ринках Великобританії та США.

Іспанська влада нещодавно запропонувала спеціальний закон про краудфандінг-платформи. У рамках реформи P2P-платформи будуть зобов'язані реєструватися в центральному органі. Інвестори повинні бути поінформовані про можливі ризики. Індивідуальні внески на проекти будуть обмежені до 3 тис. євро за інвестора в проекті та до 6 тис. євро за інвестора в разі декількох проектів на платформі. Новій платформі необхідно внести як мінімум 50 тис. євро в акціонерний капітал і щонайменше 150 тис. євро у страхування відповідальності. Рекламу проектів за межами платформи буде заборонено. За недотримання нових правил будуть накладатися штрафи. Вищеназване підтверджує тенденцію до активізації контролю P2P-діяльності.

Литва розпочала P2P-кредитування з 1 лютого 2016 року. До основних вимог, що запроваджені новим законодавством, варто віднести 40 тис. євро акціонерного капіталу, необхідного для створення компанії пірингового кредитування; план на випадок непередбачених обставин у разі відмови платформи; обмеження 500 євро інвестицій у розрахунку на одну кредитну операцію; обмеження 5 тис. євро інвестицій на платформу для недосвідчених інвесторів; надання можливості торговим майданчикам отримувати свої доходи тільки від щомісячних платежів, що сплачуються позичальниками.

У Франції нова нормативно-правова база по кредитах на основі кредитних платформ, зокрема P2P, діє з липня 2014 року. У рамках нової структури введений знак якості для P2P-платформ. Ця діяльність спрямована на забезпечення високого рівня захисту споживачів і прозорості в усіх напрямках.

Як і у Великобританії, кредитні платформи повинні будуть розкривати інформацію про потенційні інвестиційні ризики для інвесторів. P2P-платформи виграють від особливого правового статусу, але водночас до них застосовуються додаткові правила прозорості. Кожен проект повинен мати верхню межу в 1 млн. євро, а також для нього встановлюється норма щодо розкриття інформації про майбутні витрати, планується також введення максимальної суми наданого кредиту в 1 тис. євро.

Отже, впровадження сучасних інформаційних технологій сприяє трансформації всіх сфер суспільства, особливо сфери фінансових послуг. З одного боку, фінансові установи, інвестуючи кошти у впровадження нових технологій надання власних послуг. Пірингове кредитування вже активно розвивається у зарубіжних країнах, оскільки йому притаманні значні переваги для кредиторів та позичальників. З огляду на це такий вид кредиту буде активно розвиватися й надалі. Світовий досвід, що проаналізований у статті, лише це підтверджує. Отже, можна прогнозувати активне поширення нових інноваційних технологій у межах вітчизняного ринку кредитних послуг та зростання попиту на кредити типу P2P.

3.2. Розробка нових кредитних продуктів для АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Розробку нових кредитних продуктів для АТ «Райффайзен Банк Аваль» доцільно здійснювати відповідно до особливостей кредитного портфеля банку та пріоритетів розвитку економіки і суспільства. Для АТ «Райффайзен

Банк Аваль» запропоновано новий кредитний продукт, який буде базуватися на синергетичному іпотечному кредитуванні.

За перші 10 місяців 2021 року банки України видали 8,7 тис. іпотечних кредитів на загальну суму понад 7 млрд грн. Якщо порівняти з відповідним періодом минулого року, нове іпотечне кредитування подвоїлося за кількістю договорів та зросло в 2,5 раза в грошовому вимірі [27].

Ринок іпотечного кредитування залишається концентрованим: п'ять найактивніших банків уклали майже 90% нових угод. Станом на початок 2022 р. до банків-партнерів Фонду розвитку підприємництва, який відповідальний за реалізацію програми «Доступна іпотека 7%» належали: АБ «Укргазбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «КБ «Глобус», АТ «Приватбанк», АТ «Мегабанк», АТ «Кредобанк», АТ «ОТП Банк», АТ «Банк Альянс», АТ «КІБ», АТ АКБ «Львів» , ПрАТ «КБ «Акордбанк» , ПАТ «МТБ Банк», АТ «Правекс Банк», АТ «Полікомбанк», АТ «Гаскомбанк», АТ «Скай Банк», АТ «Асвіо Банк», АТ «Банк кредит Дніпро», АТ «Кристалбанк», АТ «РВС Банк», АТ «Банк Січ» [28]. Таким чином, АТ «Райффайзен Банк Аваль» не долучився до програми «Доступна іпотека 7%», хоча активно кредитує за програмою для підприємців 5-7-9%.

Середня сума кредитного договору в 2021 р. зменшилася до 803,9 тис. грн із 858,1 тис. грн. Середньозважена ефективна ставка за іпотечними кредитами становила в жовтні 14,9% на первинному ринку і 13,5% – на вторинному [27].

Ми пропонуємо кредитний продукт, що буде об'єднувати кредитування будівництва, яке зменшилося у кредитному портфелі АТ «Райффайзен Банк Аваль» у 2020 р., іпотечне кредитування фізичних осіб для придбання нерухомості у забудовників-партнерів, кредитування фізичних осіб для проведення ремонтних робіт. Такі три кредити повинні бути пов'язані причинно-наслідковим зв'язком (рис. 3.1.).

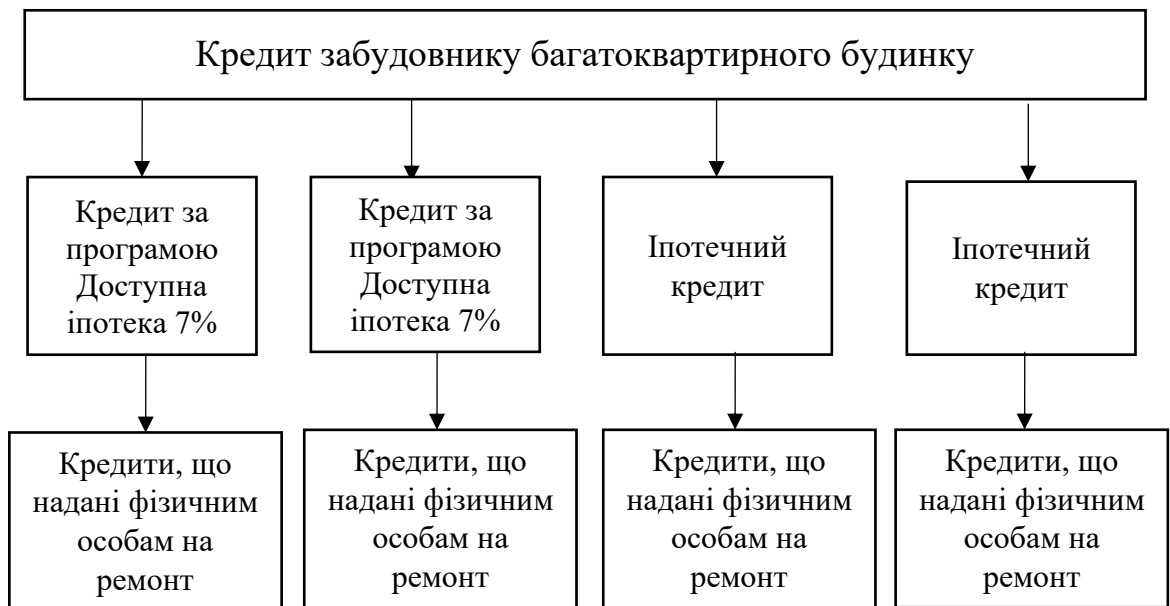

Рис. 3.1. Кредитний продукт АТ «Райффайзен Банк Аваль» з кредитування будівництва

Перша складова кредитного продукту: кредитування забудовника багатоквартирного будинку. Забудовник надсилає кредитну заявку АТ «Райффайзен Банк Аваль» та банк оцінює кредитоспроможність забудовника, його кредитну історію та ділову репутацію.

Інвестиційні кредити для бізнесу АТ «Райффайзен Банк Аваль» надає під 13,2%-14,6% річних (для подальших розрахунків взято 14%) з додатковою комісією 0,5% - 0,99% (для подальших розрахунків взято 0,7%). Будівництво 16 поверхового монолітно-каркасного будинку у 2 під'їзди, 192 квартири (1-кімнатні - 64 шт, 2-кімнатні - 64 шт., 3-кімнатні - 64 шт) дорівнює 2 млн 737 тис. дол США [29], що становить 76,6 млн грн.

Для розрахунків визначимо доходи банку від кредитування забудовника:

$$\text{Комісійні доходи} = 76,6 * 0,5\% = 0,54 \text{ млн грн} \quad (3.1)$$

$$\text{Процентні доходи} = 76,6 * 14\% = 10,72 \text{ млн грн} \quad (3.2)$$

$$\begin{aligned} \text{Всього доходів від кредитування забудовника} &= 0,38 + 10,72 = \\ &= 11,26 \text{ млн грн} \end{aligned} \quad (3.3)$$

Особливістю кредитного продукту є поширення інформації серед інвесторів та покупців про можливість отримання іпотечного кредиту, тоді частина позичальників отримують кредит за програмою «Доступна іпотека 7%», частина позичальників отримують іпотечний кредит від АТ «Райффайзен Банк Аваль», бо отримують відмову від програми «Доступна іпотека 7%», частина осіб придбають квартири за власні заощадження (рис. 3.2).

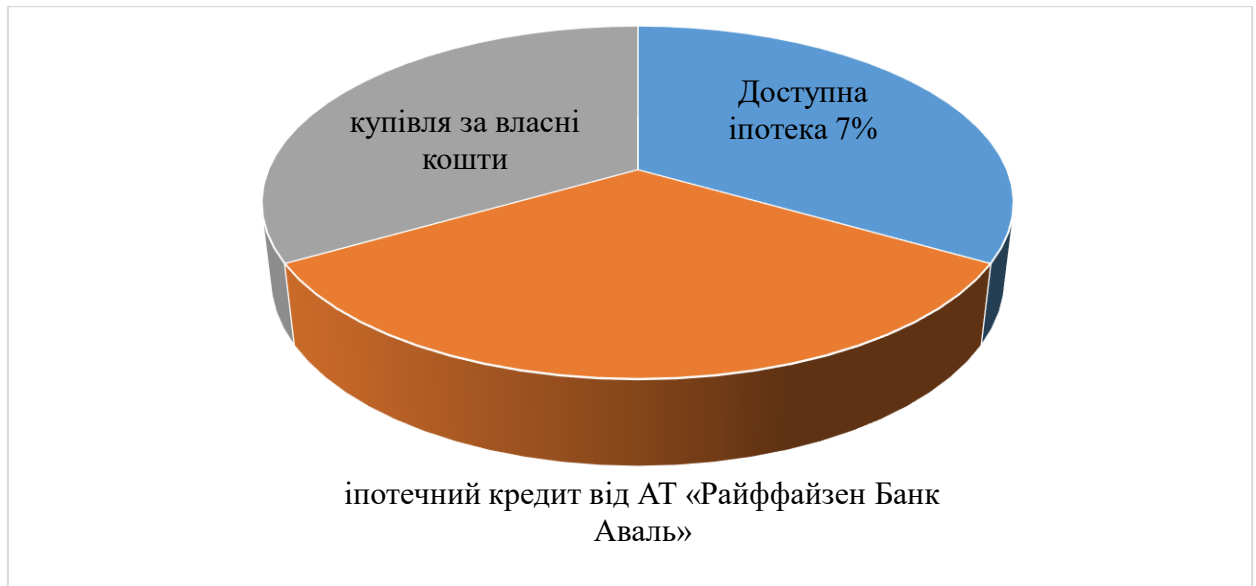

Рис. 3.2. Кредитний продукт АТ «Райффайзен Банк Аваль» з кредитування будівництва

За даними Фонду розвитку підприємництва, у 2021 р. було подано 1824 заявок та укладено 1299 договорів. Рівень погодження заявок за програмою «Доступна іпотека 7%» становить 71,22%.

Друга складова кредитного продукту: кредитування фізичних осіб за програмою «Доступна іпотека 7%» відповідно до вимог та умов, прописаних Фондом розвитку підприємництва у Порядку здешевлення вартості іпотечних кредитів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 28 (табл. 3.3).

Середня сума кредитного договору за програмою «Доступна іпотека 7%» в 2021 р. становила близько 800 тис. грн

**Державна програма здешевлення вартості іпотечних кредитів
«Доступна іпотека 7%»**

Критерії прийнятності до предмета іпотеки	<p>Нормативна площа предмета іпотеки складає 50 кв. метрів загальної площі предмета іпотеки на одинокого громадянина чи сім'ю з двох осіб та 20 кв. метрів — на кожного наступного члена сім'ї.</p> <p>Загальна площа предмету іпотеки не може перевищувати нормативну площу предмета іпотеки більш як на 40%.</p> <p>Максимальна вартість предмета іпотеки – не більш як 2 500 000 гривень.</p>	
Максимальна сума та валюта іпотечного кредиту	не більш як 85% вартості нормативної площі предмета іпотеки, але становить не більш як 2 000 000,00 гривень .	
Строк іпотечного кредиту	Максимальний строк іпотечного кредиту становить 240 місяців .	
Розмір першого внеску	не менш як 15% відсотків вартості предмета іпотеки.	
Базова процентна ставка	Базова процентна ставка за іпотечним кредитом позичальника, за яким може надаватись Державна підтримка у вигляді Компенсації процентів, не може перевищувати розмір, визначений за формулою:	
	Для іпотечних кредитів, наданих на придбання квартир або індивідуальних житлових будинків в об'єкті завершеного будівництва	Для іпотечних кредитів, наданих на придбання майнових прав на квартири або індивідуальні житлові будинки в об'єкті незавершеного будівництва
		Індекс UIRD (12 міс.) + 9 п.п.
	Після закінчення будівництва та отримання позичальником документа/документів, що підтверджує/підтверджують право власності на предмет іпотеки	
	Індекс UIRD (12 міс.) + 4,5 п.п.	
Базова процентна ставка за іпотечним кредитом є змінюваною та має переглядатись Уповноваженим банком на щорічній основі з урахуванням зміни індексу UIRD (12 міс.).		
Максимальний розмір Базової процентної ставки, що може бути застосований за іпотечним кредитом, не може бути вищим 30% річних.		
Компенсаційна процентна ставка	7% річних .	
Комісія за надання та/або обслуговування іпотечного кредиту	не більш як 0,5% відсотка від суми наданого іпотечного кредиту.	

Основні положення такого кредиту – це комісія у розмірі 0,5% відсотка від суми наданого іпотечного кредиту та відсоткова ставка на рівні індексу

UIRD (12 міс.) + 9 п.п. У 2021 р. UIRD (12 міс.) коливалося на рівні 9% з пониженням до 8,9%, тоді ставка кредитування становитиме $9\%+9\% = 18\%$

Для розрахунків визначимо доходи банку від кредитування фізичних осіб за програмою «Доступна іпотека 7%»:

$$\text{Розмір наданих кредитів} = 800 \text{ тис грн} * 64 = 51,2 \text{ млн грн} \quad (3.4)$$

$$\text{Комісійні доходи} = 51,2 * 0,5\% = 0,26 \text{ млн грн} \quad (3.5)$$

$$\text{Процентні доходи} = 51,2 * 18\% = 9,47 \text{ млн грн} \quad (3.6)$$

$$\text{Всього доходів від кредитування за програмою «Доступна іпотека 7%»} \\ = 0,26 + 9,22 = 9,47 \text{ млн грн} \quad (3.7)$$

Третя складова кредитного продукту: іпотечне кредитування фізичних осіб, якщо їм відмовили за програмою «Доступна іпотека 7%». Ринкова ставка за іпотечними кредитами становить 13%(Приватбанк, Банк Південний, Укргазбанк)-14%(Ощадбанк). Для розрахунків визначимо доходи банку від іпотечного кредитування фізичних осіб:

$$\text{Розмір наданих кредитів} = 800 \text{ тис грн} * 64 = 51,2 \text{ млн грн} \quad (3.8)$$

$$\text{Комісійні доходи} = 51,2 * 0,5\% = 0,26 \text{ млн грн} \quad (3.9)$$

$$\text{Процентні доходи} = 51,2 * 14\% = 7,17 \text{ млн грн} \quad (3.10)$$

$$\text{Всього доходів від іпотечного кредитування} = 0,26 + 7,17 = 7,42 \text{ млн} \\ \text{грн} \quad (3.11)$$

Четверта складова кредитного продукту: кредитування фізичних осіб для потреб здійснення ремонту, що буде логічним продовженням іпотечного кредитування та кредитування забудовника.

$$\text{Розмір наданих кредитів} = 250 \text{ тис грн} * 192 = 48 \text{ млн грн} \quad (3.12)$$

$$\text{Комісійні доходи} = 48 * 0,5\% = 0,24 \text{ млн грн} \quad (3.13)$$

$$\text{Процентні доходи} = 48 * 18\% = 8,64 \text{ млн грн} \quad (3.14)$$

$$\text{Всього доходів} = 0,24 + 8,64 = 8,88 \text{ млн грн} \quad (3.15)$$

Планові фінансові потоки АТ «Райффайзен Банк Аваль» від кредитування забудовників, фізичних осіб на спільній основі дорівнюють сумі комісійних доходів та процентних доходів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Звіт про прибутки та збитки АТ «Райффайзен Банк Аваль» за рік,
що закінчився 31 грудня 2020 року, млн грн**

Показники	2020 р.	Планові показники	Відхилення, %
1	2	3	4
Процентні доходи, розраховані за методом ефективної ставки відсотка, в тому числі:	9306	9342	0,38
Від кредитування забудовника		10,72	
Від кредитування за програмою «Доступна іпотека 7%»		9,47	
Від іпотечного кредитування		7,17	
Від кредитування ремонтів		8,88	
Інші процентні доходи	228	228	0,00
Процентні витрати, розраховані за методом ефективної ставки відсотка	-2173	-2173	0,00
Інші процентні витрати	-60	-60	0,00
Чисті процентні доходи	7301	7337	0,49
Комісійні доходи, в тому числі:	5656	5658	0,02
Від кредитування забудовника		0,54	
Від кредитування за програмою «Доступна іпотека 7%»		0,26	
Від іпотечного кредитування		0,26	
Від кредитування ремонтів		0,24	
Комісійні витрати	-3040	-3040	0,00
Чисті комісійні доходи	2617	2617	0,00
Кредитні прибутки/(збитки)	-417	-417	0,00
Чисті прибутки від операцій з іноземними валютами: - торгові операції	370	370	0,00
- курсові різниці	345	345	0,00
Чисті (збитки)/прибутки від операцій з торговими активами/зобов'язаннями	-20	-20	0,00
Чисті прибутки від операцій з фінансовими активами	2	2	0,00
Чисті прибутки від припинення визнання фінансових активів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	31	31	0,00
Чисті збитки від припинення визнання фінансових активів за амортизованою собівартістю	-46	-46	0,00
Чисті збитки від модифікації фінансових активів	-323	-323	0,00
Інші доходи	112	112	0,00
Непроцентні доходи	470	470	0,00
Витрати на персонал	-2605	-2605	0,00
Знос і амортизація	-798	-798	0,00
Інші адміністративні та операційні витрати	-1558	-1558	0,00
Відновлення корисності інших нефінансових активів та резерви	20	20	0,00
Переоцінка інвестиційної нерухомості	5	5	0,00

1	2	3	4
Непроцентні витрати	-4938	-4938	0,00
Прибуток до оподаткування	5033	5069	0,71
Витрати з податку на прибуток	-920	-926	0,58
Прибуток за рік	4113	4143	0,74

Отже, запровадження кредитного продукту для спільного кредитування будівництва, придбання житла та його ремонту на прикладі одного будинку в м. Києві дасть змогу збільшити АТ «Райффайзен Банк Аваль» прибуток на 0,74% за рахунок процентних доходів та комісійних доходів. Розробка нових кредитних продуктів для АТ «Райффайзен Банк Аваль» повинні розроблятися у напрямі Open Banking. Перевагами є впровадження нових технологій; поступовий перехід до цифрового банкінгу у банківській сфері; отримання банком нових можливостей, завдяки яким можна пропонувати нові продукти та сервіси, що задовольняють клієнтський попит, який змінився; більш активне використання Big data, що це стало частиною бізнесу та ухвалених бізнес-рішень; розширення можливості використання соціальних медіа як од-ного з основних каналів комунікації.

3.3. Напрями покращення якості кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Стратегія АТ «Райффайзен Банк Аваль» орієнтована на втілення інновацій задля побудови з клієнтами взаємодії високої якості, яка ґрунтується на розвитку та трансформації у сфері цифрових технологій – сервісів, продуктів, комунікацій.

Банк має за мету подальший розвиток у відповідності до високих стандартів групи Райффайзен Банк Інтернаціональ і найкращої світової банківської практики, а також утримання лідерських позицій у визначених сегментах банківського ринку в Україні.

Банк пропонує банківські послуги в сегментах корпоративного бізнесу, роздрібного бізнесу, казначейських операцій та інвестиційного банкінгу.

Стратегічні напрямки розвитку АТ «Райффайзен Банк Аваль» задекларовані банком на 2021-2022 рр.:

1. Зміцнення провідних позицій на банківському ринку країни.
2. Надання якісних та високопрофесійних банківських послуг, постійне підвищення рівня обслуговування і розширення переліку фінансових послуг за всіма бізнес-напрямами.
3. Розвиток сегментів бізнесу за критеріями прибутковості, зваженої за ризиком.
4. Забезпечення необхідного рівня ресурсної бази – активна робота з наявними та новими клієнтами; фокус на залученні довгострокових ресурсів.
5. Органічне зростання роздрібного і корпоративного бізнесу та відсутність концентрації на одному з бізнесів.
6. Розвиток сервісної моделі та інвестування у впровадження нових банківських послуг, зокрема в сфері цифрових технологій.
7. Збереження та підвищення ефективності операційної діяльності.
8. Оптимізація структури управління бізнесом.
9. Розвиток інформаційних технологій, орієнтований на підтримання надійної інфраструктури, з метою забезпечення запланованого зростання бізнесу за всіма напрямками та подальше впровадження програмного портфеля інформаційних технологій з метою зменшення зусиль і витрат на обслуговування.

Ключові пріоритети сегменту корпоративного бізнесу:

- підтримання прибутковості на прийнятному рівні,
- висока якість портфеля як один із головних показників діяльності,
- покращення показника співвідношення активів-пасивів бізнесу за рахунок зростання гривневої ресурсної бази,
- тісна співпраця з Райффайзен Банк Інтернаціональ,
- регулярний моніторинг основних галузей промисловості,

- постійне стрес-тестування портфеля,
- утримання лідерських позицій в агросегменті,
- моніторинг структури активів та пасивів за валютами для вжиття заходів за необхідності.

Ключові пріоритети сегменту роздрібного бізнесу:

- зосередження на залученні та утриманні клієнтів – приватних осіб та клієнтів бізнес банкінгу,
- перегляд та вдосконалення кредитних продуктів у розрізі цільових клієнтських груп. Основними кредитними продуктами для населення є споживчі кредити та кредитні картки.
- нарощення стабільної ресурсної бази. Збільшення приросту поточних та пенсійних карткових рахунків клієнтів,
- збільшення потенціалу напрямку бізнес банкінгу шляхом впровадження спрощених процесів в обслуговуванні та продажах,
- доступний, надійний та високоякісний сервіс завдяки розширенню мережі каналів обслуговування клієнтів. Подальший розвиток інтернет-банкінгу за рахунок розширення функціональності та зручності сервісу для клієнтів.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» для попередження виникнення проблемної заборгованості доцільно покращити кредитний моніторинг за такими напрямками: перевірка цільового використання, оцінка фінансового стану позичальника, переоцінка та контроль за збереженням об'єкта застави, своєчасність погашення відсотків та основної суми боргу, дотриманням додаткових умов кредитного договору. У разі коли у клієнта погіршується фінансовий стан, він починає затримувати платежі по кредиту або він не дотримується взяти на себе не фінансових зобов'язань кредитний моніторинг зобов'язаний передати інформацію кредитному менеджеру та у підрозділ роботи з проблемною заборгованістю.

Аналізуючи надійність позичальників та майбутніх клієнтів також слід звертати увагу на те що за умови стабільної економічної ситуації як у країні

так і в світі в цілому завжди є можливість визначити основні чинники, які забезпечують прибуткову діяльність підприємства та можливість виконувати взяті на себе фінансові зобов'язання. Про те коли економічна ситуація в країні або в світі стає нестабільною з'являється проблема оцінки ризиків, оскільки класичні критерії оцінки ризиків полягають в екстраполяції та аналізі минулих або нинішніх тенденцій розвитку підприємства. У випадку, коли бізнес є стійким до зовнішніх потрясінь і погашає всі взяті на себе фінансові зобов'язання вчасно та у повному обсязі, його кредитна історія буде бездоганною. Проте будь-яке невиконання взятих на себе кредитних зобов'язань буде зафіксовано в кредитній історії. Саме тому крім ідентифікації відхилень в кредитній історії позичальника банкам необхідно проводити аналіз причин, які призвели до виникнення проблем з дотриманням умов договору, та враховувати ризики повторного настання подій що привели до про строчок із сторони клієнта.

Цільове використання кредитних коштів перевіряється для підтвердження напрямку руху позикових коштів. Зазвичай при укладенні кредитного договору обумовлюються цілі на які ці кошти можуть потрачені. Для підтвердження відповідності використання кредитних коштів використовуються фінансові документи, такі як платіжні доручення, рахунки фактури, митні декларації, акти прийому передачі, техпаспорти, витяги з державного реєстру нерухомого майна, укладенні договори, митні декларації та інші документи що згідно кредитного договору можуть підтвердити цільове використання грошей.

Якщо говорити про оцінку фінансового стану позичальника потрібно звернути увагу на нормативні акти НБУ. Так у постанові НБУ від 30.06.2016 № 351 «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» наводяться основні необхідні рекомендації для оцінки фінансового стану клієнта. Крім того зазначені головні показники на які банк повинен звернути увагу при видачі кредитних коштів: прибутковість; рентабельність; рух грошових коштів по рахунках;

ринкові умови при яких здійснюється діяльність; склад та динаміка кредиторської та дебіторської заборгованості; наявність замовлень в тому числі державних та підтримка клієнта з боку держави; минула кредитна історія; якість, вартість та ліквідність заставного майна; ділова репутація клієнта та його пов'язаних осіб та ін..

При проведенні моніторингу фінансового стану позичальника в плановому порядку, а не при видачі кредитних коштів, використовується фінансова звітність, довідки про кредити та обороти в інших банках, балансові довідки та розшифровки рядків фінансової звітності. На основі отриманих даних від позичальника банк оновлює його клас. Юридичні особи з залежності від свого інтегрального показника фінансового стану та з урахуванням величини підприємства можуть отримати від першого по дев'ятий клас. Тобто клас позичальника формується на основі оцінки ймовірності його дефолту, розподіл банківських кредитів повинен бути обґрунтований та документально підкріплений. Чим вищий клас позичальника тим більші ризики неповернення кредитних коштів несе банк. Для успішного функціонування банк не повинен допускати високої концентрації клієнтів що мають високий клас а відповідно великі шанси дефолту.

Крім фінансових показників на величину кредитних ризиків також впливає вчасність та повнота дотримання додаткових умов кредитного договору, поточний стан та вартість заставного майна, вчасність переукладення страхових договорів та інші фактори.

Нормативною базою проведення моніторингу кредитних операцій є внутрішньо-нормативні документи банку з питань проведення моніторингу — це програми, правила, методики та інші документи з питань моніторингу що затверджені в банку згідно з чинним законодавством України [6].

Загалом кредитний моніторинг можна розділити на шість етапів:

1. Кредитний моніторинг на рівні окремих позичальників.
2. Портфельний кредитний моніторинг.

3. Оцінка показників кредитних ризиків, ви-значення інтегрального показника.
4. Спостереження за змінами інтегрального показника.
5. Пошук та оцінка негативних тенденцій кредитних ризиків.
6. Вибір та впровадження методів управління кредитними ризикам.

Мета ж кредитного моніторингу полягає в недопущенні підвищення рівня кредитних ризиків понад встановлену правлінням банку та чинними нормативними актами НБУ норму. Сам кредитний моніторинг повинен відбуватися безперервно, особлива увага повинна приділятися проведенню періодичної перевірки фінансового стану, для того щоб визначити клас позичальника та сформуванню відповідний резерв відшкодування витрат у разі неплатежів клієнта по кредитним операціям.

Таким чином, для оцінки кредитного ризику та його управління повинен існувати окремий підрозділ, оскільки адекватна та достовірна оцінка кредитного ризику клієнта це складне питання. Недостатній рівень кредитного моніторингу може в майбутньому призвести до значних збитків АТ «Райффайзен Банк Аваль».

ВИСНОВКИ

1. Кредит – це економічні відносини, що зумовлені акумуляцією тимчасово вільних коштів з використанням їх на умовах повернення та платності при взаємовідносинах, що виникають між кредитором і позичальником. Кредит в економіці виконує наступні функції: перерозподільну; нарощувальну; капіталотворчу; обслуговуючу; прискорюючу; регулюючу.

2. Кредитні ресурси банківської установи можуть формуватися з різних джерел, проте склад таких джерел індивідуальний для кожного банку. Переважно кредитні ресурси формуються з власного капіталу, якщо такий набуває позитивного значення через статутний капітал, додатково сплачений капітал, резервні та інші фонди, нерозподілений прибуток. Кредитні ресурси банківської установи, сформовані від зовнішніх економічних агентів є кредити, що отримані від Національного банку України; кредити, що отримані від інших комерційних банків на міжбанківському ринку; кошти, залучені від фізичних та юридичних осіб, держави, органів місцевого самоврядування. Кредитні ресурси банківської установи спрямовуються на кредити, що надані іншим банкам, фізичним особам, юридичним особам, державі тощо.

3. Банк з метою забезпечення оцінки якості формування кредитних ресурсів визначає якість кредитів. У чинному «Положенні про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [12] змінилися підходи до оцінки кредитного ризику і запропоновано класифікувати вже не самі позики, а позичальника. Залежно від виду позичальника присвоюється окремий клас. Для юридичних осіб передбачено наявність десяти класів, фізичних осіб (у тому числі суб'єктів господарювання) – п'ять класів; банків (у тому числі нерезидентів) – п'ять класів; бюджетних установ – п'ять класів. Клас 1 – це найвищий рівень

якості позичальників та найвищий рівень якості кредиту, кожен наступний клас вказує на погіршення якості кредиту.

4. За розміром активів АТ «Райффайзен Банк Аваль» кілька років поспіль займає 5 місце в банківській системі України, поступаючись АТ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укрексімбанк», АБ «Укргазбанк». Кредитний портфель АТ «Райффайзен Банк Аваль» за розміром посідав у 2018-2019 роках 4 місце в банківській системі України. У 2020 р. позиції АТ «Райффайзен Банк Аваль» у банківській системі послаблені та кредитний портфель посідав лише 6 місце, поступаючись АТ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укрексімбанк», АБ «Укргазбанк», АТ «Альфа-Банк».

5. Визначено наявність суперечливих тенденцій формування кредитного портфеля у активах АТ «Райффайзен Банк Аваль»: збільшення активів комерційного банку з одночасним зменшенням обсягу кредитного портфеля. Активи АТ «Райффайзен Банк Аваль» у 2018-2020 рр. збільшилися на 33,6 млрд грн або 45,47% з одночасним зменшенням обсягу кредитного портфеля на 1,5 млрд грн або 3,12%. У 2018-2020 рр. пріоритети фінансування активів змінилися від кредитів на користь: грошей та їх еквівалентів, торгових активів (ОВДП, казначейські облігації США, похідні фінансові інструменти), зобов'язань кредитних установ (деPOSITні сертифікати, емітовані Національним банком України; короткострокові кредити, що надані іншим банкам; довгострокові кредити, що надані міжнародним фінансовим організаціям), інвестиційних цінних паперів (ОВДП, казначейські облігації США, облігації українських підприємств, акції українських підприємств).

6. У 2018-2020 рр. АТ «Райффайзен Банк Аваль» дотримувався нормативів кредитного ризику, встановлених Національним банком України.

7. Впровадження сучасних інформаційних технологій сприяє трансформації всіх сфер суспільства, особливо сфери фінансових послуг. З одного боку, фінансові установи, інвестуючи кошти у впровадження нових технологій надання власних послуг. Пірингове кредитування вже активно

розвивається у зарубіжних країнах, оскільки йому притаманні значні переваги для кредиторів та позичальників. З огляду на це такий вид кредиту буде активно розвиватися й надалі. Світовий досвід, що проаналізований у статті, лише це підтверджує. Отже, можна прогнозувати активне поширення нових інноваційних технологій у межах вітчизняного ринку кредитних послуг та зростання попиту на кредити типу P2P.

8. Запровадження кредитного продукту для спільного кредитування будівництва, придбання житла та його ремонту на прикладі одного будинку в м. Києві дасть змогу збільшити АТ «Райффайзен Банк Аваль» прибуток на 0,74% за рахунок процентних доходів та комісійних доходів. Розробка нових кредитних продуктів для АТ «Райффайзен Банк Аваль» повинні розроблятися у напрямі Open Banking.

9. АТ «Райффайзен Банк Аваль» для попередження виникнення проблемної заборгованості доцільно покращити кредитний моніторинг за такими напрямками: перевірка цільового використання, оцінка фінансового стану позичальника, переоцінка та контроль за збереженням об'єкта застави, своєчасність погашення відсотків та основної суми боргу, дотриманням додаткових умов кредитного договору. У разі коли у клієнта погіршується фінансовий стан, він починає затримувати платежі по кредиту або він не дотримується взяти на себе не фінансових зобов'язань кредитний моніторинг зобов'язаний передати інформацію кредитному менеджеру та у підрозділ роботи з проблемною заборгованістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Томашук І.О. Теоретичні аспекти сутності банківського кредиту та особливості кредитних відносин в аграрному секторі економіки. *Економіка АПК*. 2021. № 5 С. 101-115.
2. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях: навч. посіб. За ред. Б.Л. Луціва. Т.: Карт-бланш, 2000. 225 с.
3. Савлук М. І. Гроші та кредит. К.: Лібра, 1992. 456с.
4. Потійко Ю. Ще раз про кредити. *Вісник НБУ*. 2000. № 12. С. 47-48.
5. 5.Гудзь О. Є. Кредитування і банківське обслуговування підприємств агропромислового виробництва: сучасні тенденції та особливості. К.: ННЦ ІАЕ, 2005. 170 с.
6. 6.Колотуха С. М., Власюк С. А. Гроші та кредит: навч. посіб. К.: Вища освіта, 2012. 495 с.
7. Бечко П.К., Власюк С. А., Пономаренко О.В., Нагорний В.І. Економічна сутність кредиту і його роль у розвитку банківського кредитування аграрного бізнесу. *Збірник наукових праць УНУС*. 2021. Вип. 98. Ч.2 : *Економічні науки*. С.41-50.
8. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
9. Сидоренко, В. Кредит: сутність, функції та форми прояву. *Світ фінансів*. 2009. Вип. 3. С. 24-33.
10. Дубина М. В. Наукові підходи до систематизації та класифікації кредитів. *Фінансові дослідження*. 2017. № 1. С. 12-20.
11. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями від 25.01.2012 № 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12#Text>

12. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#n18>

13. Петрушко Я. Р. Кредитна діяльність банку та основні етапи її організації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 20(2). С. 166-170.

14. Миськів Г.В. Формування та розвиток кредитного ринку України : дис. ... доктора. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2016. 502 с

15. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>.

16. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: Постанова Національного банку України; Рекомендації від 02.08.2004 № 361. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>

17. Сайт АТ «Райффайзен Банк Аваль». URL : <https://raiffeisen.ua/>

18. Сайт АТ «ПриватБанк». URL : <https://privatbank.ua/ru>

19. Сайт АТ «Ощадбанк». URL : <https://www.oschadbank.ua/>

20. Сайт АТ «Укрексімбанк». URL : <https://www.eximb.com/>

21. Сайт АБ «Укргазбанк». URL : <https://www.ukrgasbank.com/>

22. Звіт керівництва. Консолідована фінансова звітність. URL : <https://raiffeisen.ua/about/akcioneram>

23. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001 № 368. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

24. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8731>.

25. Мудра Р.Р. Ефективність функціонування банків України на ринку банківських продуктів і послуг. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 17. С. 573-579

26. Експертний круглий стіл Вплив COVID-19 на монетарну політику центральних банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/events/wHU2AMeIPEM0FlqR>

27. Обсяг виданих іпотечних кредитів за перші 10 місяців 2021 року перевищив 7 млрд грн – результати опитування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyag-vidanih-ipotechnih-kreditiv-za-pershi-10-misyatsiv-2021-roku-perevischiv-7-mlrd-grn--rezultati-opituvannya>

28. Програма "Доступна іпотека 7%". URL: <https://bdf.gov.ua/uk/programa-dostupna-ipoteka-7>

29. Сколько стоит построить 16-этажный дом в Киеве? URL: <https://greentown2020.livejournal.com/397927.html>

30. Порядок здешевлення вартості іпотечних кредитів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/63-2021-%D0%BF#Text>

ДОДАТКИ А

Консолідована фінансова звітність згідно з МСФЗ
за рік, що закінчився 31 грудня 2018 року
(в тисячах грн)

Консолідований звіт про фінансовий стан

	Примітки	2018	2017
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	10 362 053	10 297 228
Торгові активи	9	690 495	1 127 477
Зоборгованість кредитних установ	10	7 630 836	8 032 433
Кредити клієнтам	11	47 317 516	37 348 686
Активи, призначені для продажу	12	20 848	56 170
Інвестиційні цінні папери:	13		
– за справедливою вартістю, з відображенням переоцінки як прибутку або збитку		–	5 925 271
– за справедливою вартістю, з переоцінкою через інший сукупний дохід		3 455 556	–
Інвестиційна нерухомість	14	133 064	151 860
Основні засоби	15	2 331 965	2 037 965
Нематеріальні активи	16	437 609	412 083
Поточні активи з податку на прибуток		–	545 070
Відстрочені активи з податку на прибуток	17	43 661	31 643
Інші активи	19	1 377 230	1 050 930
Всього активів		73 800 833	67 016 816
Зобов'язання			
Торгові зобов'язання		6 955	4 689
Зоборгованість перед кредитними установами	20	1 148 692	2 533 468
Зоборгованість перед клієнтами	21	58 359 863	52 272 275
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		248 191	709
Резерви	18	163 432	80 050
Інші зобов'язання	19	2 182 607	1 285 072
Всього зобов'язання		62 109 740	56 176 263
Капітал			
Статутний капітал	24	6 153 411	6 154 516
Додатково сплачений капітал		3 030 744	3 033 097
Резерви переоцінки	24	837 802	889 941
Резерви та інші фонди		734 142	509 771
Нерозподілений прибуток		965 420	300 560
Всього капітал, що належить акціонерам Банку		11 721 519	10 887 885
Частка неконтролюючих акціонерів		(30 426)	(47 332)
Всього капітал		11 691 093	10 840 553
Всього капітал і зобов'язання		73 800 833	67 016 816

Від імені Правління Банку підписано та надано дозвіл на публікацію

Володимир Лавренчук

Голова Правління

17 квітня 2019р.

Людмила Макаренко

Головний бухгалтер

ДОДАТОК Б

Консолідований звіт про фінансовий стан
станом на 31 грудня 2019 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2019 р.	2018 р.
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	13 542 570	10 362 053
Торгові активи	8	784 725	690 495
Заборгованість кредитних установ	9	10 176 266	7 630 836
Кредити клієнтам	10	47 487 375	47 317 516
Активи, призначені для продажу	11	11 804	20 848
Інвестиційні цінні папери:	12		
- в обов'язковому порядку за справедливою вартістю через прибуток або збиток		823	-
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		3 570 498	3 455 556
- за амортизованою собівартістю		1 578 101	-
Інвестиційна нерухомість	13	111 057	133 084
Основні засоби	14	3 125 643	2 331 965
Нематеріальні активи	15	645 290	437 609
Відстрочені активи з податку на прибуток	16	-	43 681
Інші активи	18	1 871 610	1 377 230
Всього активи		82 905 762	73 800 833
Зобов'язання			
Торгові зобов'язання		1 252	6 955
Заборгованість перед кредитними установами	19	214 976	1 148 692
Заборгованість перед клієнтами	20	66 696 513	58 359 863
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		251 957	248 191
Відстрочені податкові зобов'язання	16	14 160	-
Резерви	17	152 090	163 432
Інші зобов'язання	18	2 405 322	2 182 607
Всього зобов'язання		69 738 270	62 109 740
Капітал			
Статутний капітал	21	6 154 516	6 153 411
Додатково сплачений капітал		3 033 667	3 030 744
Резерви переоцінки	21	1 004 663	837 802
Резерви та інші фонди		2 261 568	734 142
Нерозподілений прибуток		735 274	965 420
Всього капітал, що належить акціонерам Банку		13 189 688	11 721 519
Частка неконтролюючих акціонерів		(20 196)	(30 426)
Всього капітал		13 169 492	11 691 093
Всього капітал і зобов'язання		82 905 762	73 800 833

Від імені Правління Банку підписано та надано дозвіл на публікацію

Олександр Писарук
Голова Правління

29 квітня 2020 року

Людмила Макаренко
Головний бухгалтер

ДОДАТОК В

Консолідований звіт про фінансовий стан
станом на 31 грудня 2020 року

(в тисячах грн.)

	Примітки	2020 р.	2019 р.
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	15 765 353	13 542 570
Торгові активи	8	4 486 222	784 725
Заборгованість кредитних установ	9	25 623 326	10 176 266
Кредити клієнтам	10	45 840 195	47 487 375
Активи, призначені для продажу	11	8 893	11 804
Інвестиційні цінні папери:	12		
- в обов'язковому порядку за справедливою вартістю через прибуток або збиток		1 667	823
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		8 051 968	3 570 498
- за амортизованою собівартістю		2 248 273	1 578 101
Інвестиційна нерухомість	13	110 349	111 057
Основні засоби	14	3 135 355	3 125 643
Нематеріальні активи	15	891 967	645 290
Інші активи	18	1 197 562	1 871 610
Всього активи		107 361 130	82 905 762
Зобов'язання			
Торгові зобов'язання	8	29 678	1 252
Заборгованість перед кредитними установами	19	3 742 289	214 976
Заборгованість перед клієнтами	20	88 113 614	66 696 513
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		234 443	251 957
Відстрочені податкові зобов'язання	16	28 107	14 160
Резерви	17	148 341	152 090
Інші зобов'язання	18	1 981 368	2 405 322
Всього зобов'язання		94 277 840	69 736 270
Капітал			
Статутний капітал	21	6 154 516	6 154 516
Додатково сплачений капітал		3 033 667	3 033 667
Резерви переоцінки	21	1 021 118	1 004 663
Резерви та інші фонди		2 735 668	2 261 568
Нерозподілений прибуток		154 388	735 274
Всього капітал, що належить акціонерам Банку		13 099 357	13 189 688
Частка неконтролюючих акціонерів		(16 067)	(20 196)
Всього капітал		13 083 290	13 169 492
Всього капітал і зобов'язання		107 361 130	82 905 762

Від імені Правління Банку підписано та надано дозвіл на публікацію

Олександр Писарук
Голова Правління

8 квітня 2021 року

Людмила Макаренко
Головний бухгалтер